SPOLEČNOST PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ. ZPRAVY....




STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

PRVNÍ VÝROČNÍ ZPRÁVA

SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH

V PRAZE

ZA SPRÁVNÍ ROK 1889.



V PRAZE.
TISKEM FR. ŠIMÁČKA. — NÁKLADEM SPOLEČNOSTI PŘÁTEL
STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH.
1889.

emalým jest mi potěšením, že mohu Vás, velmi ctění přátelé starožitností českých, na sklonku prvního správního roku jménem výboru pozdraviti a podati Vám zprávu potěšitelnou, že spolek náš překonav všechny obtíže, jež nově založenému spolku v cestu se stavívají, pracoval úspěšně a zdárně za svým důležitým a vlasteneckým cílem.

Dovolte pak již, abych rozvinul před Vámi obraz činnosti spolkové v prvním právě ku konci svému dobíhajícím roce správním i abych načrtal Vám v hlavních rysech, co v době té bylo zamýšleno, uvažováno, ustanoveno, pracováno, jednáno a vykonáno.

Bylo to na den sv. Václava r. 1888, když se sešli v četném počtu někteří osvědčení archaeologové a snaživí přátelé starožitností českých ve dvoraně Umělecké besedy, aby porokovali o tom, zdali by bylo záhodno založiti v Praze archaeologický spolek Uznali hned v první této poradní schůzi oprávněnost a záhodnost takového sdružení, jež by zejména vytklo si za úkol sbírati a uveřejňovati národní písně, pověsti, pohádky, obyčeje, hry a jiné památky lidové, jakož i prováděti soustavný výzkum archaeologický a topografický v království Českém.

Druhá poradní schůze dne 21. října, za předsednictví p. Dra. J. L. Píče, projednala stanovy, jichž osnovu pánové Franěk Páris, K. V. Adámek, Josef Svoboda a Viktor Havlín byli podali. K návrhu p. Dra. Jos. Píče přijato, aby zakládaný spolek slul „Společností přátel starožitností českých v Praze“, též přijat návrh p. Jos. Smolíka, aby roční příspěvek členů činných obnášel 50 kr. r. č. a příspěvek přispívajících členů 1 zl. r. č., jakož i návrh K. V. Adámka, by spolek zřídil si knihovnu a archiv, v stanovách pak by si vyhradil právo pořádati přednášky a rozhovory odborné v celém království Českém.

V nejbližších pak dnech provedli navrhovatelé stanov, obdrževše k tomu od 2. poradní schůze plnou moc, další potřebné kroky i opatření, tak že již dne 30. října 1888 prostřednictvím K. V. Adámka stanovy a příslušné oznámení předložili c. k. policejnímu ředitelství. Když pak velesl. c. k. místodržitelství

výnosem ze dne 13. listopadu 1888 č. 101.028 schválilo spolkové stanovy, vydáno bylo přiměřené provolání, stanovy vytisknuty a svolána valná schůze ustavující.

V provolání zmíněném účel spolku vyznačen takto:

„V řadu spolků našich vstupuje „Společnosť přátel starožitností českých v Praze," kteráž, majíc zření k osudu, jakýž památkám našim stálým jich vyvážením do ciziny hrozí, vytkla sobě za úkol památky ty jak předhistorické, tak středověké před zkázou zachraňovati, širší obecenstvo na ně pozorno činiti, je sbírati a sebrané museím českým, najmě v první řadě Museu království Českého věnovati. Přihlížejíc dále k tomu, kterak denně zanikají slovesné památky našeho lidu, odhodlala se tutéž péči těmto věnovati.

Šlechetný a vlastenecký tento účel posiluje „Společnosť" nadějí, že nalezne záměr její ohlasu u všech vlastenců a přátel památek českých, jichž zachování jim rovněž na srdci leží. „Společnosť" jest si toho dobře vědoma, že ku dosažení cíle vytknutého nejen vytrvalé a pilné snahy, ale i nemalých hmotných prostředků jí bude potřebí; však těší se nadějí, že za účasti a hmotné podpory veškerých tříd obyvatelstva království Českého, najmě důstojného duchovenstva, vlasteneckého učitelstva a snaživého studentstva podaří se myšlénku tu uskutečniti."

Provolání naše došlo záhy ohlasu. Již před ustavující valnou schůzí přihlásili se někteří pánové za členy spolku i složili příspěvky, jež z ochoty uvolil se zatím přijímati p. Franěk Páris.

Ustavující valná schůze sešla se dne 9. prosince 1888 o 3. hodině odpolední ve dvoraně Umělecké besedy, kterážto místnosť — díky vzácné laskavosti a přátelské ochotě slavného správního výboru Umělecké besedy — jak k schůzím poradním, tak k odbývání valné schůze byla propůjčena. Po odbytí formálií byl přečten výnos c. k. místodržitelství, jakož i provolání a schválené stanovy, načež předsevzata byla volba prvního správního výboru.

Za starostu „Společnosti přátel starožitností českých" zvolen byl pan Čeněk Rýzner, lékař v Roztokách u Prahy, za náměstka pan Dr. Josef Ladislav Píč, c. k. profesor a redaktor „Památek archaeologických a místopisných", za jednatele p. JUC. Karel Václav Adámek z Hlinska a p. Antonín Náhlovský, právník z Král. Vinohradů, za správce sbírek p. Franěk Páris, advokátní úředník v Praze, za archiváře p. Josef Smola, učitel v Podolí-Dvorcích u Prahy, za knihovníka p. Ferd. Pátek, kand. farm. z Král. Vinohradů, a za zapisovatele p. J. Svoboda, assekurační úředník v Praze.

Za náhradníky zvoleni byli pan Viktor Havlín, medik z Kladna, pan Josef Ferdinand Hetteš, akademický malíř ze Smíchova, pan Jaroslav Hrbek, právník z Hořovic, a pan Jan Daniel Korvín, právník v Praze.

Za dozorce byli zvoleni pan Dr. Zikmund Winter, c. k. profesor v Praze, pan Antonín Wiehl, architekt v Praze, pan Jan

Herain, stavitel v Praze, pan Mořic Lüssner, c. k. místodržitelský rada na Smíchově, a pan JUC. Josef Teige v Praze.

Během roku staly se ve výboru některé změny. Na místo poděkovavšího se p. J. Svobody povolán za zapisovatele pan Jaroslav Hrbek, na místo pana A. Náhlovského povolán za jednatele pan Viktor Havlín. V nepřítomnosti archiváře pana Jos. Smoly, jenž se byl odebral v květnu na venkov na zotavení, opatroval a pořádal archivní sbírky pan Josef Ferdinand Hetteš.

Prvně sešel se správní výbor dne 12. prosince r. 1888 ve Vodičkové ulici v domě, v němž se nalézá Národní kavárna, k první své schůzi, již zahájil svou činnosť.

Nejnutnější a nejpřednější starostí jeho bylo opatření přiměřené místnosti pro spolek. Výbor správní obrátiv se zdvořilou žádostí na slavný výbor Musea království Českého v příčině té, obdržel záhy příznivé vyřízení. Jelikož však byla shledána toho potřeba, aby Společnosť schůze své večer odbývala a zároveň objevila se značnější nutnosť většího místa k umístění spolkových věcí i docházejících starožitností, rozhodl se výbor vzdáti díky slavnému výboru Musea království Českého, slušně požádati, aby ono dovolení jemu reservováno bylo, i najmouti na ten čas místnosť, kdež by obému požadavku vyhověno býti mohlo. Toho docíleno — díky přátelské ochotě slavného správního výboru Umělecké besedy — záhy. Již v lednu byly věci spolkové umístěny v Umělecké besedě v Hálkově síni, jež byla najata za 10 zl. čtvrtletního nájemného za spolkovou místnosť.

Již druhá schůze výborová odbývala se (dne 15. ledna) v této nové místnosti. Celkem pak v prvním správním roce bylo odbýváno 18 schůzí výborových, 10 členských a ustavující valná schůze, tedy, čítajíc i řádnou valnou schůzi, odbýváno bylo 30 schůzí.

Získav příhodnou místnosť pro schůze spolkové, staral se výbor především o to, aby opatřeny byly potřebné věci pro správu spolkovou a aby dán byl určitý směr a řád spolkové činnosti. V tomto směru vykonal svůj úkol, když se byl usnesl o řádech spolkových. Tak dne 26. února přijat byl řád pro venkovské jednatele, jenž vytisknut byl ve 100 exemplářích, dne 2. dubna projednán řád knihovní a archivní, dne 21. května řád pro správce sbírek a řád jednací. Osnovy řádů těchto vypracoval jednatel Karel V. Adámek.

V prvnějším pak směru velice usnadněna byla činnosť výboru laskavostí paní Růženy Svobodové, měšťanky Pražské, jež věnovala účelům spolkovým důkladnou, pro první rok úplně postačující skříň. Výbor, vzdav za cenný dar teuto dárkyni dík srdečný, musil již jen pořiditi úřední knihy spolkové, razítko a skříňky lepenkové pro archivní sbírku, později pak též pečetidlo.

Uspořádav tak domácnosť spolkovou, přikročil výbor k provádění účelů spolkových.

Vytknuv již v prvních schůzích svých soustavné a důkladné prozkoumání českých hradišť za jeden z předních cílů spolku, ustanovil se výbor k návrhu p. Č. Rýznera, že provede nejprve vý-

zkum na Levém Hradci, načež pak na Budči a jiných hradištích. Současně též ustanoveno, aby se zahájilo kopání na Přemyšlení.

Práce výzkumné na Levém Hradci (v okresu Smíchovském) byly započaty dne 12. března při valu na poli č. parc. 67. občanu žalovskému p. Horáčkovi náležitém, i prováděny za střídavého dohledu výborův a některých jiných členů spolku našeho. Výtěžek již nyní jest velmi značný a zajímavý. Vyzískalo se značné množství kostěných nástrojů, zejména šídel, brusli, pak železných nožů, střel, podkov, ostruh, střenek, též různotvarných hliněných přeslenův a nádob, korálů, fibulí, 37 denárů Břetislava I., kadlub, brousek a spousta střepin rozmanitě zdobených, hrdel řemeslně urobených, den oznámkovaných a jiné.

Rovněž i výzkum, v červenci a srpnu na Přemyšlení (v okresu Karlínském) prováděný, mnoho pěkných starožitných předmětů zaopatřil a zajisté přispěje v mnohém směru velmi k osvětlení pradávné minulosti naší vlasti.

Jelikož dle usnesení výboru bude po úplném ukončení Levohradeckého a Přemyšlenského výzkumu vydána monografie, v níž zevrubně o postupu a významu prací těch bude pojednáno: pojata jest v přítomnou výroční zprávu naši stručná předběžná zpráva o Levém Hradci a Přemyšlení, jež ozdobena zdařilými vyobrazeními některých starožitností, provedenými ochotně pány Jos. Ferdinandem Hettešem a Pavlem Socháněm.

Kromě výzkumů právě zmíněných staral se výbor též o to, aby cesta na Levý Hradec a prostranství u kostela sv. Klimenta přiměřeně byla upravena. V té věci slíbila sl. svatováclavská záložna napomáhati příspěvkem peněžitým. Aby pak náspy a valy Levohradecké se nemohly sesouvati, ustanovil se výbor, že svahy jejich dá ve srozumění s obcí Žalovskou zasázeti smrkovým a březovým lesem. V jaře r. 1890 se tak stane, jelikož k účelu tomu slavné předsednictvo zemědělské rady slíbilo přípisem z 20. dubna 1889 čís. 1586. věnovati potřebné sazenice.

Výbor správní věnoval arciť hlavní zřetel svůj těmto pracem, nicméně však nepřestával pečovati o kupování a získávání starožitností též na jiných nalezištích objevených. Opatřeny a získány mnohé starožitné předměty z Vyšehradu, z Bohnic, ze Statenic, Stradonic, z Turska, Zlenic a j. V Praze zakoupeny prostřednictvím vždy ochotného studujícího pana Jana Soukupa mnohé starožitnosti z naleziště v Nikolandské ulici. Horlivý člen spolku pan K. Vlačiha daroval mnohé předměty ze stavby t. zv. starého transportního domu v Ostrovní ulici a sprostředkoval, že panem Fr. Plavým, majitelem cihelen v Košířích, byly sbírkám spolkovým četné a cenné předměty darovány. Od p. Vlačihy zhotoveny byly též mnohé velmi zřetelné sádrové odlitky některých pečetí. Pěkné dary došly dále od p. J. Heraina ze staveniště „u oštěpu" v Praze, od p. Havlíčka a p. Koníčka z Podbaby a j. Zde dlužno též připomenouti zásylku venkovského jednatele pana V. Sajbice, jenž věnoval spolku našemu starožitnosti, nalezené na hradě Dvořišti, ve Velkých Horešovicích a

u Klobuk; pak kostru v Přemyšlení vykopanou a pány mediky A. Lvem a V. Havlínem sestavenou, kterouž daroval p. Čeněk Rýzner, lékař v Roztokách. Mnohé mince darovali pan B. Brabec, p. Václ. Jindřich, p. JUC. Josef Kladrubský, p. Cyr. Klemens, p. Lev, p. Nováček, p. Václ. Protiva, p. P. Socháň, p. Jan Soukup, p. L. Vedral, p. K. Zajíček a j.

Dlouhá jest řada dárců če'ných starožitností, knih, map a rukopisů, kteří při každé příležitosti štědře na mladý spolek náš pamatovali, jakož každému vysvitne ze zprávy správců sbírek. Budiž všem dárcům srdečný dík!

Starožitnosti získané byly ve schůzích vystavovány, hovor o nich zaváděn, načež je výbor přikazoval jednotlivým musejím, řídě se zásadou, aby předměty mající důležitosť pro celou vlasť naši byly uloženy v Museu království českého, předměty vztahující se na život předků našich v městech, zejména v Praze živších do městského musea Pražského a předměty mající důležitosť pro ten který kraj Čech, pak mince, staré tisky a jiné příhodné předměty do museí venkovských.

Museu království českého odevzdány byly zejména starožitnosti Vyšehradské, Přemyšlenské, Podbabské a většina starožitností Levohradeckých a jiné.

Městskému museu Pražskému dány především Slupské starožitnosti, též ony z Nikolandské ulice a j.

Dále byly pořízeny a správcem sbírek odeslány zásylky českému prům. museu Náprstkovu, městskému museu Pardubickému, archaeolog. sboru „Vocelu“, „Včele Čáslavské“, museu Domažlickému, Klatovskému, Mladoboleslavskému, Třebenickému, školnímu museu v Šopce.

Sbírkám spolku „Kaplíř“ v Kolči a některým jiným musejím zásylky příhodných starožitností se připravují. i jest čáka odůvodněná, že příštím rokem bude možno častěji pamatovati vhodnými předměty též na jiná musea venkovská.

Dle možnosti staral se výbor, aby „Společnosť přátel starožitností českých“ pěstovala styky a vzájemnosť se spolky a korporacemi spřízněnými. On přihlásil spolek za člena vlasteneckého musejního spolku Olomuckého, jakož i za skutečného člena k musejnímu spolku v Brně. Zároveň s úspěchem doporučil členům „Společnosti přátel starožitností českých“ přistupování k těmto spolkům. Opatřil též značný počet Návodů vydaných Olomuckým musejním spolkem, odebírá pro knihovnu spolkovou „Památky archaelogické a místopisné,“ jež — díky laskavosti a přízni archaelogického sboru Musea království českého — spolku našemu i členům, kteří se na ně u knihovníka spolkového neb u expeditora Matice České p. F. Hlaváčka (v domě musea království českého) předplatí, v snížené ceně 2 zl. poskytuje. Rovněž dlužno zde připomenouti, že „Společnosť“ odebírá též „Časopis vlasten. musej. spolku Olomuckého“ a že slavná ústřední komise pro vyzkoumání a zachování památek slíbila vejíti se spolkem naším v styk, zejména v obapolnou výměnu publikací.

Též s venkovskými musejními spolky pěstovány styky. Venkovská musea pak zase přistupovala za členy spolku. Dosud přihlásilo se za člena městské museum Pardubské, museum spolku „Kaplíř“ v Kolči, „Včela Čáslavská,“ archaelogický a musejní spolek v Hořovicích a museum v Turnově. Jiné musejní spolky slíbily záhy přistoupiti

Z moravských musejních spolků pěstuje Společnosť naše styky s vlastenským musejním spolkem v Olomouci a musejním spolkem v Brně. Vlastenský musejní spolek Olomucký přihlásil se za člena.

Celkem pak čítá Společnosť naše v prvním roce svého trvání 108 členů přispívajících, 106 členů činných a 18 venkovských jednatelů.

Venkovskými jednateli jmenováni byli do dne 15. října tito: pan Kliment Čermák, c. k. konservator v Čáslavi, pan Jan Diviš Čistecký ze Šerlinku, ředitel cukrovaru v Přelouči, pan Jan Hálek, učitel v Solanech, pan JUC. Jan Kakš v Slaném, pan Ben. Klapka ve Stradonicích, pan J. Landa, učitel v Dejvicích, pan MUDr. V. Pařík v Třebenicích, pan Karel Petřík, řídící učitel v Počepicích, pan Václav Pokorný, c. k. vrchní horní správce na Březových Horách, p. P. Josef Růžička, farář v Hrusicích, p. Václav Sajbic, účetní cukrovaru v Klobukách, pan Boh. Šebek v Tursku, pan Josef Šnobl, stavitel na Křivoklátě, p. J. Šplíchal, rolník v Chvalšinách, pan Josef Štěpánek, c. k. professor a konservator v Litomyšli, pan Václav Švarc, starosta „Kaplíře“ v Kolči pod Budčí, pan Václav Teyzar, hraběcí důchodní v Peruci, a pan Bohumil Zap, ředitel cukrovaru v Klobukách.

Páni jednatelé venkovští podporovali snahy naše jednak získáváním nových členů, jednak zprávami [1]) svými, jakož i věnováním různých předmětů starožitných. Do dne 15. října podali zprávy: p. Václ. Pokorný, c. k. vrchní správce horní na Březových Horách, o nálezu u Radětic, zaslav některé starožitnosti; p. Václ. Sajbic, účetní cukrovaru v Klobukách, jenž věnoval starožitnosti na hradě Dvořišti, Velkých Horešovicích a u Klobuk nalezené; p. Jos. Štěpánek, c. k. profesor a konservator v Litomyšli důkladnou zprávu o archivu města Litomyšle; p. Václ. Švarc, starosta „Kaplíře“ v Kolči zprávu o knihovně Karla hrab. z Einsiedlu ve Volkenburgu v Sasku, kdež nalezl starožitná poprsí M. J. Husa a M. Jeronýma. Výbor usnesl se, aby odlitky poprsí těchto byly rozmnoženy a musejím venkovským rozeslány. Člen výboru p. J. F Hetteš ochotně se uvolil odlití provésti. Dlužno dále uvésti, že p. K. Petřík získal starodávný rukopis pašijí a p. B. Šebek různé starožitnosti. Pan Kl. Čermák, p. V. Pokorný, p. P. Josef Růžička, p. Václ. Švarc a Boh. Zap získali nové členy spolku našemu.

Příjmy spolkové obnášely v prvním správním roce 484 zl. $55\frac{1}{2}$ kr. r. č. [2]), v čemž zahrnuty peněžité dary, jimiž štědře

---

[1]) Zprávy pp. venkovských jednatelů, kteří za letošní rok správní dosud je výboru nezaslali, budou oznámeny v příští výroční zprávě.

[2]) V obnosu tomto není arciť účtována dobrovolná sbírka členská, věnovaná obnově kostelíka sv. Václava v Brůdku (celkem 14 zl.) a dobrovolné příspěvky na vydání výroční zprávy (celkem 20 zl.). Dlužno též připomenouti, že mnozí p. t. členové složili větší roční příspěvek, nežli jaký stanovami jest vyměřen.

byla Společnosť naše obmyšlena od slavného archaeologického Musea království českého, jakož i od slavného okresního zastupitelství Karlínského a slavného okresního zastupitelství Smíchovského Výbor správní uznávaje vděčně, že jedině za štědré pomoci řečených sborů mohl již letos s výzkumem českých hradišť započíti, vzdává šlechetným dárcům nelíčené díky.

Rovněž vzdán buď dík výboru sl. redakcím Památek archaeologických a místopisných, Národních Listů, Hlasu národa, Čecha, Politik, České Politiky, Sokola, Technických Listů, Obzora a Pernštýna, jež ochotně zprávy o činnosti spolkové vůbec, o výzkumu pak Levohradeckém zvláště, uveřejňovaly.

Jako pokladna, tak i domácí sbírky spolkové těšily se značné podpoře.

Získáno bylo jednak darem, jednak koupí různých map, listin a knih starodávních, zpráv o zvycích a pověrách, fotografií starožitností a pohledů krajinných, což vše zařaděno do odborného archivu spolkového, jenž čítal dle zprávy archivářovy celkem v I. svém oddělení „Archaeologie a místopis“ 47 čísel, v II. svém oddílu „Ethnologie“ 11 čísel, v III. „Starodávné knihy, listiny a podobné“ 17 čísel, tedy celkem 75 čísel. Do 15. října nově pak přibyla mapa Moravy, mapa Rakouska, obraz korunovace Ferdinanda II. za krále římského, obraz obležení Budějovic roku 1619 a výjev z holandských dějin, vše z pozůstalosti Vocelovy p. Th. Keindlem darováno. Pan Rudolf Pasovský věnoval kopii starodávné podobizny M. Jana Husa pan Jos. Kursa tušovou malbu a pan Vincenc Löbisch kopiář města Poděbrad. Čítá tudíž nyní archiv odborný 83 čísla.

Uznávaje důležitosť toho pro studium místopisné a bájeslovné, ustanovil se výbor, že založí při spolkovém archivu obšírný a pokud možno úplný seznam jmen polí, luk, tratí, lesů a j. království českého. Podepsaný jednatel započal seznam tento soupisem jmen z okolí Hlinska, kteráž práce do Vánoc ukončena býti může.

Kromě archivu odborného má spolek archiv úřední, v němž kromě úředních a památních listin spolkových ukládati se budou dopisy Společnosti obdržené, jakož i popsané knihy úřední, zprávy venkovských jednatelův a jiné.

Příhodné knihy, časopisy, sborníky a tištěné zprávy zařaďují se do spolkové knihovny, jež čítá nyní 102 čísla, počet zajisté dosti značný na první rok spolkový.

Vycházky do okolí Pražského pořádané zahájeny byly vycházkou, podniknutou dne 14 dubna 1889 na Levý Hradec, jejímuž zdaru nehrubě přálo deštivé počasí. Za to znamenitě se zdařila vycházka ze dne 26. května. Účastníci Pražští vyjevše o půl druhé hodině odpolední vlakem státní dráhy do Roztok, vyšli z nádraží tamního spolu se sokolskými jednotami Malostranskou a Dejvickou po horní cestě na Žalov, kamž v krátce zavítala též sokolská jednota Podbudečská z Kolče, jednota Kralupská a Slanská, jakož i členové čtenářského spolku „Kaplíře“ z Kolče i jeho archaeologi-

ckého odboru. Po prohlídce kostela sv. Klimenta na Levém Hradci, o jehož stavbě a památnostech pohovořil pan Fr. Páris, následovala poutavá přednáška pana JUC. Jos. Teiga o dějinách Levého Hradce. Když pak byl starosta Společnosti přátel starožitností českých pan Č. Rýzner podal v hlavních rysech zprávu o dosavadním výsledku výzkumných prací Společností na Levém Hradci podnikaných, jakož i když důkladně ocenil význam jich pro archaeologii, prohlédli si účastníci hradiště Levohradecké a nastoupili pochod údolím Vltavinym do Roztok, kdež — díky slovanskému pohostinství a vzácné ochotě velectěné rodiny Rýznerovy — bylo jim umožněno prohlédnouti si a obdivovati zajímavé velikou pílí a nákladem nemalým nastřádané sbírky archaeologické. Přátelskou zábavou a volným rozhovorem zakončena byla v zahradním hostinci p. Ptáka v Roztokách tato velmi zdařilá vycházka.

Neméně poučna byla vycházka, kterouž jsme podnikli dne 29. června na Žalov, Levý Hradec a Řivnáč. Porozhlédnavše se ve vůkolí památného Řivnáče, odebírali jsme se na Okoř, zhoubou času a zlomyslností lidskou velice sešlý a pobořený. Příjemným lesem dostihnuto pak Kovar a starobylé Budče. Kdežto někteří účastníci volili zpětnou cestu Noutonicemi do Roztok, byla zase od jiných učiněna zastávka v Zakolanech, Kolči, Trněném Újezdě, Holubicích a Tursku.

V neděli dne 23. června zvolen za cíl vycházky Liboc, Hvězda, Bílá hora a Břevnov. Při vycházce této, jakož i při oné, kteráž dne 30. června do památného kostelíka v Proseku a na vrch Ladví zařízena byla, podal ochotně výklad památností tamních pan Fr. Páris.

Z vycházek do okolí dlužno ještě připomenouti, že v červenci byl prohlédnut kostel Kyjský, v srpnu pak navštívena pole Přemyšlenská.

Z Pražských vycházek zaznamenati jest vycházku ze dne 27. ledna na Karlov. O její zdar přísluší hlavní zásluha dozorci spolkovému panu Janu Herainovi, jenž byl účastníky na všechny vůkolní památky upozorňoval a na Karlově velmi zajímavou přednáškou obeznámil nás s dějinami jakož i památnostmi krásné této stavby.

Dne 6. října navštívili četní členové Společnosti naši bohatou výstavu slovenského vyšívání p. Sochaněm uspořádanou.

Hlavně v zimním období pořádány byly ve schůzích členských přednášky a rozhovory. Je zahájil dne 12. února pan Č. Rýzner, promluviv poutavě o nalezišti Přemyšlenském vůbec, o kostře pak, kterouž tamtéž nalezl a Společnosti věnoval, zvlášť, i zavdal tak podnět k čilému rozhovoru o skrčených kostrách. Dne 26. února referoval p. A. Náhlovský o spisu dra. Č Zíberta „Staročeské výroční obyčeje“, pochváliv vytrvalosť, s jakou spisovatel potřebné zprávy ze starých spisů a jiných pramenů si nastřádal, vytknuv však spisu též některé podstatné nedostatky věcné. V debattě, jež o předmětu tom se rozvinula, poukázáno mezi jiným též na nepřístojnosť části úvodu i vysloveno níže podepsaným jednatelem přání aby p. Zíbrt osvojil si chvalitebnou vlastnosť Slovanů, jež velí uznávat

zásluhy jiných vskutku vynikajících spisovatelů. O chodění na Řeboře promluvil dne 26. března pan Josef Smola. Připomenuv původ obyčeje tohoto i zprávy o něm zachované vylíčil důkladně způsob koledy této, jak se do nedávna v Podole-Dvorcích a v Braníku prováděla. Ve schůzi dne 7. května přednášel opětně pan Čeněk Rýzner o minulosti Levého Hradce a životě dávných jeho obyvatelů. Pan řečník dokázal přednáškou svou, jak starožitnosti Levohradecké svědčí o tom, že hradiště ono bylo osazeno lidem slovanským. Na programu schůze členské dne 21 května byla přednáška p. K. V. Adámka o Hlineckých horách, v níž vzpomenuto především tamních výročních obyčejů, písní, koled, přísloví a her i podán výbor z pověstí a lidového podání. Dne 25. června rozhovořil se velmi zajímavě p. J. Peisker o sbírání jmen polohových, a důležitosti konání tohoto, připomenuv a doloživ pěknými příklady potřebu předsevzetí takového jakož i užitek, jenž z toho místopisu a bájesloví československému zajisté vyplyne. Téhož večera četl p. Pavel Socháň o významu výtvarně-umělecké tradice národní na Slovensku. Též tato rozprava přijata s pochvalou. V prvé schůzi červencové dne 2. t. m. předložil p J. Svoboda náčiní koňské jehož bylo druhdy o svatbách v Těhovičkách používáno, a přednesl zprávu o týchž předmětech zapůjčovatelem jejich p. J. Soukupem sepsanou. Dne 4. září přednášel p. Fr. Páris o thematu „K dějinám archaeologie“, zavdav rozpravou svou podnět k čilé debattě, dne 18. září referováno bylo o Čermákových povídkách a Popelkově Pravěku lidstva evropského od pp. Párisa a Svobody. Spis Čermákův zamlouvá se jednak vlasteneckou tendencí, jednak zajímavým obsahem a poutavým vypravováním. Ku prospěchu spisu Popelkova bylo by použití některých českých prací. Při nejbližší schůzi řečnil (dne 15. října) p. Jos. Smola „o bývalém kroji na Blatensku“. V přednášce své obíral se především krojem, jaký byl až do r. 1848 v Buzicích obvyklým.

Při některých příštích schůzích slíbili přednášeti p. Páris o heraldice, p. Vikt. Schwarz o slovenské chalupě a p. K. V. Adámek o hradišti Zkamenělém zámku u Hlinska a prostonárodním stavitelství v okresu Hlineckém.

Z návrhů, jež ve schůzích projednány a přijaty byly, připomenouti musíme kromě zmíněného již návrhu na výzkum hradišť českých, též návrh p. Václ. Švarce, starosty „Kaplíře“ v Kolči, aby „Společnost přátel starožitností českých“ pořádala společně s musejními spolky československými výroční valné sjezdy, spojené s výročními výstavami. Výbor usnesl se, aby hleděno bylo k tomu, by návrh tento, jakmile „Společnosť přátel starožitností českých“ vejde ve styky se všemi československými musejními spolky, byl proveden.

Rovněž obíral se výbor návrhem Dr. K. Hostaše, aby zakročeno bylo o vydání rejstříku k zemským deskám a návrhem pp. A. Neumanna a Dra. K. Hostaše, aby byly učiněny kroky ve prospěch vydání zákona proti vývozu památek a starožitností našich. Jest důvodná čáka, že oba tyto návrhy se podaří uskutečniti.

Návrh p. Fr. Párisa, aby se „Společnosť přátel starožitností českých" domáhala na příslušných místech náležité opravy kostela sv. Apolináře, byl přijat tím, že vyřízení jeho svěřeno bylo p. jednateli Ant. Náhlovskému.

Rovněž uvažován a přijat byl návrh K. V. Adámka ve schůzi dne 26. února podaný, aby se sbírala látka, na základě, které mohla by svého času podniknouti naše Společnosť vydání české vlastivědy. Prvý krok na provedení záměru tohoto učiněn byl tím, že sestaven dotazník, v němž obsaženo v 7 odstavcích podstatně vše, o čem jest záhodno zpráv, podávati. Přikládáme této zprávě výroční po výtisku dotazníku, se zdvořilou žádostí, aby páni členové a příznivci Společnosti přátel starožitností českých laskavě přesné a obšírné odpovědi na otázky v dotazníku uvedené zasýlali výboru Společnosti naší. Dále usnesl se výbor, aby vždy na konci roku správního vydána byla výroční zpráva, jež by vedle zpráv o činnosti spolkové obsahovala též několik rozprav z oborů věd spolkem pěstovaných, jakož i drobné výpisky ze spolkového archivu. Kromě toho provedeny byly četné návrhy čelící ku zlepšení správy spolkové.

Ohlédneme-li se po uplynulém roce, musíme zajisté uznati, že výbor správní byl veden poctivou snahou dáti spolkové činnosti řádný a přiměřený směr i získati důstatek podmínek, na jichž základě jedině se může dojíti účelu vytknutého Může snad býti tvrzeno, že to neb ono ještě státi se mohlo; každý však, kdož dovede uvážiti a oceniti výsledky, jichž se dopracoval spolek náš, jenž teprve před 10 měsíci zahájil svou činnosť byv bez přístřeší, bez jmění, bez sbírek a s malým pouze hloučkem členův, uzná, že valná část činnosti naší v tomto roce věnovati se musila vnitřnímu zřízení a upravení spolkové činnosti.

Spolek náš v život uvedla snaha, přispívati a společně pracovati se stávajícími již spolky na záchraně našich památek, snaha, jež se nese za cílem neméně důležitým a vlasteneckým, jako nákladným a pracným. Nezůstaňme státi na cestě, kterou jsme letos nastoupili, postupujme vytrvale dále, nelekajíce se velikosti práce a nákladu, jakož i dalekosti cesty, jejíhož cíle zajisté dosáhnouti se podaří. Zachraňujme památky naše, tyto pravdivé hlasatele starodávní a samobytné vzdělanosti národa československého, stavme hráze jich scizování, aby i dálni věkové budoucí mohli znáti, jakým důmyslem a věhlasem slynuli oni, kdož práce ty pořídili a vyrobili. Chraňme neméně usilovně památky prostonárodního umění lidu našeho, a to tím více, čím rychleji tyto se vytrácejí a mizí. Sbírejme a uchovávejme též zpěvy, pověsti a podání lidové i vše, co svědčí o původnosti ducha národního, neboť „svatokrádež páchá, kdo úmyslně neb z lhostejnosti dopouští, aby památky naše byly ničeny nebo do ciziny zaváženy".

Odevzdávaje v ruce vaše čestný úřad jednatele, jejž jsem měl česť v prvním roce spolkové činnosti naší zastávati a vykonávati, činím tak s vědomím, že my všichni, jimž jste byli svěřili řízení mladého spolku našeho, vedeni byli vždy snahou opravdivou a vůlí nejlepší, že vždy měli jsme na zřeteli při pracech svých, aby spolek prospíval, zkvétal a mohutněl. Jelikož pak mi nyní povinnosti mé soukromé nikterak nemohou dopřáti tolik volného času, mnoho-li k svědomitému

plnění všech úkolů jednatelských vynaloženo býti musí, nehodlám se o úřad ten čestný v příštím roce správním více ucházeti. i děkuji všem, kdož jakýmkoliv způsobem v roce prvním Společnosť naši podporovati ráčili. Společnosti pak i nástupci svému v jednatelství přeji, aby vždy lepších a znamenitějších výsledků se dopracovati mohl a dopracoval. Na zdar!

V Hlinsku, dne 15. října 1889.

Karel Václav Adámek,
t. č. jednatel.

Zpráva pokladní za správní rok 1889.

Příjem:	zl.	kr.	Vydání:	zl.	kr.
Příspěvky pp. členů	172	60	Nájemné	30	—
Příspěvek od slav. archaeolog. sboru Musea království Českého	100	—	Výzkumné práce na Levém Hradci . .	261	67
Příspěvek slavného okresního zastupitelstva v Karlíně	100	—	Výzkumné práce na Přemyšlení	100	—
Příspěvek slavného okresního zastupitelstva na Smíchově	100	—	Koupené starožitnosti	7	20
Dobrovolné příspěvky na vycházkách věnované	3	86	Knihy, časopisy a členské příspěvky	11	20
Prodané publikace	4	10	Vazba knih a úřední knihy	7	40
Krejcarové sbírky na vazbu knih . .	3	25½	Tisk provolání, stanov, legitimací, dotazníkův a řádů pro venkovské jednately	32	20
Úrok do $^{30}/_{6}$ 1889	—	74	Poštovné a kolky .	8	50
			Drobná vydání . .	10	12
			Pokladní zbytek . .	16	26½
Úhrn . . .	484	55½	Úhrn . . .	484	55½

V Praze, dne 15. října 1889.

František Kurš,
t. č. pokladník.

Zprávu pokladní za rok 1889 prohlíželi a správnou shledali:

Jan Herain, dozorce. JUC. **Josef Teige,** dozorce. Dr. **Zikmund Winter,** dozorce.

Zpráva správce sbírek za správní r. 1889.

Podávaje zprávu o vzrůstu sbírek, musím připomenouti, že „Společnosť přátel starožitností českých v Praze“ těšila se značné přízni v ohledu tomto. Obdrževši četné starožitnosti darem, podnikala sama též výzkumy soustavné jakož i zakupovala starožitné předměty.

A. Seznam p. t. dárců [1]) jest tento: pan Adámek Karel, JUC., v Hlinsku: ornamentovanou nádobku červenou, část nádoby tuhové a řadu střepin a vypálené mazanice s nátěrem vápenitým, 2 kosti, vše z Přemyšlení, 5 otisků cechovních pečetí Hlineckých; p. Brabec Bohumil v Praze: srbský peníz měděný, p Brožek Jaroslav v Praze: staročeský denár z nálezu Neumětelského, 3 železné střely z Karlova Týna, troudník, 3 zámky, 1 železný kratiknot; p. Brožek Václav, assek. úřadník v Praze: kamennou nádobu s cínovým víkem ze XVII. stol.; p. Černý Ant. v Praze: 2 stříbrné haléře, mnohé střepiny z nádob od Záborné Lhoty; p. Červenka Frant., řídící učitel na Kladně: 4 kousky jantarových korálů, zlomek jehlice bronzové, část nádobky; p. Dědek Boh., technik v Praze: zlomky různých nádob od Tuchoměřic, necelou nádobku se čtyrhranným krajem, 2½ přesleny a několik kostí, z Turska, pečeť Václ. Jezberovského z Olivé Hory; pan Doubek Daniel, JUC., v Praze: 1 papírovou minci (10 kr.) z r. 1848; p. Grégr Prokop, medik v Praze: K. Kolčavovy Exercitationes dramaticae a hebrejský amulet; p. dr. Frič Vojt.: 3 listiny; p. Grošpic Ferdinand, mechanik v Praze: mosazný štítek zámkový z doby barokní; p. Havlíček J., stavitel ve Vinohradech: stoličku mamutí, 2 kosti diluviální, 2 menší polovice zubů mamutích, několik nádobek, 3 okraje nádob předhistorických — vše z nálezu u Podbaby; p. Havlín Viktor, medik z Kladna: drobné zlomky nádob z Bohnic, Pars prima ritualis z r. 1700; P. Rodericia Alf.: Cvičení v dokonalosti a cnostech, 3 mince stříbrné; p. Herain Jan, stavitel v Praze: nádobku a kus pokličky z červenavé hlíny, necelou nádobku, představující mužskou hlavu — vše ze staveniště „u Oštěpu“ v Praze; pan Janovský Jaroslav, účetní v Praze: stříbrný půltolar Bedřicha Falckého; pan Jindřich Václav, kupec v Praze: stříbrný groš rakouský z r. 1756; pan Jíra Josef: 2 měděné kruhy předhist. — nalezené v Srbském Bělehradě; pan Karel J., magistrátní úředník v Praze: 4 měděné mince a 11 stříbrných různých haléřů; p. Kladrubský Josef, JUC., úředník v Praze: 5 různých haléřků českých;

---

[1]) Žádá se zdvořile, aby p. t. dárci, kteří v seznamu tomto nesprávně jsou snad vytištěni aneb vůbec pominuti, laskavě výboru to oznámiti si neobtěžovali, by v příští zprávě chyba napravena mohla býti. — Ve zprávě své uvádí p. správce sbírek výhradně jen dary, kteréž nebyly do knihovny nebo do archivu spolkového přikázány.

Poznámka jednatelův.

pan Klemens Cyril, lekárník v Karlíně: 1 měděnou minci belgickou Leopolda II.; pan Knorre Bedřich, několik mincí; pan Koníček Frant., řídící učitel v Tursku: kostěný hřeben a část lesklé nádoby z předhistor. doby; p. Kříž Jan, právník a p. Jiří Felix, poštovní úředník v Praze: stříbrný groš Ferdinanda Tyrolského (1653), groš Jiřího Ludvíka (1656), čtvrtkrejcar z r. 1781; p. Kubeš Václ., majitel domu v Praze: kamenný džbán pěkně ornamentovaný ze staveniště v Truhlářské ulici; p. Kutín Adolf, studující v Praze: 1 měděnou minci rakouskou, 1 měděnou minci německou, 1 cínový jacton Bedřicha III. lotarinského a 6 různých drobných mincí; p. Kubíček Jan, stavitel ve Vinohradech: 1 parůžek srnčí, 1 podobný seříznutý, 1 nádobka z předhistorické doby s třemi žabkami v ornamentu, 1 nádobka s ornamentem vpíchaným, kostěný nástroj, bronzovou fibuli, vše z nálezu u Podbaby, 1 starou stříbrnou minci rakouskou; p. Leypold František, technik v Praze: 7 střepin ornamentu různého, 4 kosti zvířecí a zlomek podkovy z nálezu na Tetíně; p. Lev Antonín, medik v Praze: 35 různých cizích mincí měděných, 1 groš polský z r. 1794, 36 měděných mincí rakouských, 1 uherský groš z r. 1706, grošík Leopolda I. z r. 1695, 2 stříbrné haléře krále Ludvíka uherského, 1 početní groš Rudolfa II. (1606), 3 stříbrné solidy krále Václava I., uherský stříbrný groš (1668), groš Leopolda II., dva haléře a stříbrný groš Leopolda I., 2 německé haléře, stříbrný groš Ferdinanda II., stříbrný groš Ferdinanda III., haléř Vladislava II.; pan Mandl Karel: cínový jaeton Bedřicha Velikého; p. Náhlovský Ant., právník ve Vinohradech: kovářský prsten pečetní; p. Násevník Jar., assekurační úředník v Praze: stříbrný grošík Karla VI.; pan Nováček Jos., spisovatel v Praze; stříbrnou minci; p. Páris Franěk, advokátní úředník v Praze: hrdlo a dno objemné nádoby předhist. s vpíchaným a vrytým ornamentem, různé střepiny a 7 přeslenů z hradiště Lštěnského nad Sázavou a řada střepin ze Zlenic, modlitby z r. 1600 a 1720, Cochema: „Život Ježíšův“ z r. 1716, Manuale iuris z roku 1758, červenožlutý ubrousek s výjevy ze života Napoleona I. a cetku tureckou, pak kus škváru s patinou a nádobu ze staveniště ve Vodičkové ulici; p. Pátek Ferdinand, farmaceut ve Vinohradech: dva kusy misky, okraj lesklé nádoby a několik střepin z nálezu Podbabského; p. Plavý František, majetník cihelen v Košířích: kamenné dlátko, kladivo bu ižníkové, rozbitý mlat kamenný, podkovu, zlomek podkovy, třecí kámen, část kamenné kovadliny, bronzovou jehlici, 2 hliněná závaží, část vypálené rourky, sběračkovitou nádobku s uchem, maličkou nádobku náprstkovitou, koflík bezuchý ostrého kraje, nízkou nádobku, 3 kusy okrajů pece, 2 kusy hliněné nálevkovité, 3 kusy mazaniny, kousek bílého litého skla, též skla zelenavého, 4 kusy železné rudy, železné škváry, řadu střepin a úlomků nádob bez ornamentu, hlazený střípek s kosočtverečným ornamentem, hlazené střípky černé, střepinu vně černou, uvnitř šedožlutě natřenou, část nádobky žlutavé, řadu úlomků ornamentovaných, vše z nálezu Košířského; p. Podehradský Fr. v Novém Kníně: kamennou kouli od lesa Mikule u N. Knína; týž společně s p. Maškem J., obchodníkem v Novém Kníně: 2 nádoby, miskovitou nádobku, 2 zlomky a

bovatým jednoduchým, s ornamentem zubovatým vícenásobným, s jednoduchou přímkou a vlnicí, s vícenásobnou přímkou a vlnicemi, s přímkami a zářezy, s přímkami a tečkovaným ornamentem, s ornamentem pouze tečkovaným, s ornamentem tečkovaným a vlnitým, dvě s ornamentem štipcovým, jedna s křížkem a kolečkem, s ornamentem routičkovým a tečkovaným, se zářezovým ornamentem a vlnicemi, malá formička, velká nádoba s ornamentem vlnitým a přímočarným, necelá nádobka s ornamentem přímkovým, větší nádoba necelá s čtyrnásobnou vlnicí a slabými přímkami, necelá baňatá nádobka do červena vypálená z ďubkovaným a zářezovým ornamentem; 4. artefakty dřevěné: 5 zlomků hřebene s kroužkovým ornamentem a 2 kusy opáleného trámce z borového dřeva; 5. artefakty železné: 2 velká a 1 menší dláto, sekerka, čakan, kovářské kladívko, necelé nůžky, dýka, klíč, kousek pilky, větší a menší střela, 14 kusů podkov s malých koní, 3 necelé ostruhy, malá lžička se spirálně stočeným držátkem, zlomky různých nástrojů, 5 šídel, 1 fibule, ozubené rýhovadlo hrnčířské, velká přeska s trnem, 2 přesky bez trnu, háček ploský s uchem, kroužek, sploštělý kroužek rozevřený, 13 spojek z nádob, jedna spojka s třemi ozuby, 3 hřebíky s ostrými hlavami, 17 hřebíků bez hlav, půlkruhová závěska z nádoby, 2 zlomky srpů, 116 celých a 26 zlomených nožů, 16 škvárů, skobka, zlomek a špička dláta, špička sekery, nůž kovářský na řezání rohu koňského; 6. artefakty kostěné: 30 bruslí provrtaných i bez dírek, 8 zlomků bruslí a sáněk, 6 velkých zašpičatělých nástrojů, žebro s dvěma zářezy, ozubené žebro, 3 parůžky jelení ostře seříznuté, 9 špiček parůžků srnčích, 262 kostěných šídel s kloubky, 86 šídel bez kloubků, 4 střenky nožů (1 se závitkovým a 3 s kroužkovým ornamentem), kostěný amulet; 7. artefakty měděné: jehlice, kroužek, drátek s kličkou ozdůbka plechová s ornamentem; 8. artefakty bronzové: přeska bez ostnu, kroužek, 2 dětské náramky s sovitým koncem, náramek z bronzového, spirálně stočeného drátu s sovitým zakončením, jehla silná s uchem podlouhlým, udice silně patinovaná; 9. artefakty stříbrné: 37 denárů knížete Břetislava I. trojího rázu; 10. kosti zvířat z předhistorické doby: 19 velkých kostí různých, 8 hnátů z předních noh koňských, 8 hnátů prostředních podkolenních, 16 hnátů srnčích, 10 kloubů hovězích, 6 kloubů vepřových, 10 koňských kopyt, 3 páry a 2 paznehty hovězí, 5 zlomků rohů hovězích, roh kozí, 6 rohů beraních, 15 kuřích kůstek, 3 kůstky z noh kohoutích (s ostruhami), 13 různých obratlů, 37 kusů čelistí vlčích, ovčích a srnčích, 15 zubů kančích, 4 zuby koňské, 9 zubů drobných, 3 lebky zvířecí, 3 kosti lopatkové srnčí.

II. Výzkumnými pracemi na poli paní Veselé u Přemyšlení vytěženo: tři silné okraje nádob leštěných, 1 silný velký a 1 malý okraj vně leštěný, silný okraj vnitř leštěný šikmým ornamentem ozdobený, 2 střepiny lesklé misky, leštěný okraj s uchem a 4násobnými rýhami, 1 okraj s menším uchem a 1 se širokým uchem, polovice misky s pupíkem na dně, malinká leštěná střepina s rýhami, 3 střepiny lesklých okrajů rovných, necelá miska široká uvnitř leštěná s dolíčkami na dně, leštěný okraj s ornamentem 7rýhovým a dvouřadovým čárkovým, okraj leštěné nádoby (vnitř žlutavý, vně přímkovým

a šikmočárným ornamentem označený), slabounká leštěná střepina okraje s ornamentem šestirýhovým a šikmočárným, 4 střepiny okrajů leštěných z hlíny žlutavé, dva pupíky ze dna nádobky leštěné, 10 leštěných střepin z okrajů, střepina drsná slabě rýhovaná, dno malé nádobky, kus dna silné nádoby, kus miskovité nádoby, celé dno s kusem okraje misky, množství zvířecích kostí, čtyry kostry lidské pravěké, kostra mladého člověka, kostěné lopatky jehlou končící, z nichž jedna v širokém konci provrtána, 27 šídel a roubíků, jedno dláto, 4 celá hlazená žebra, 2 pazourková škrabadla, 2 seříznuté srnčí paroby, jedna kostěná šípka, 3 provrtané kančí zuby, rybí obratel, řada střepin hrubých, 3 závaží hliněná čtyrhranná, 13 nádob z plavené hlíny tuhou leštěných, 3 hliněné korále, bronzový nůž, 4 bronzové jehlice, bronz. závitek, bronz. drátek a kus zlomku bronzového.

C. Zakoupeno:

I. Z nálezu u Podbaby: několik nádobek.

II. Z nálezu na staveništi domu č. p. 3. n. v Nikolandské ulici v Praze koupeno: nádobka s hubičkou a vlnovitým ornamentem, nádobka necelá bez ornamentu, 2 nádobky baňaté s rýhami, hrnek s uchem, hrnek bezuchý, hrnek s uchem proštěpeným, 8 okrajů s různými okrasami, dno kelímku, tuhový okraj nádoby se čtverým ornamentem, okraj se zářezovým šikmým ornamentem, hliněn dlažice s ornamentem mandorlovým, 1 černá baňka necelá, 1 baňka se značkou na dně, 7 kelímků hliněných, navrtaný kámen, 1 baňka z bělavé hlíny, 1 baňka s uchem a okrajem, 1 červenavý střep s vlnicí, krajáč s řadou střepin, necelá nádobka s obsahem, leštěná střepina s vlnicí a kus slídnatého kamene.

Předměty zde uvedené (vyjma mince, kteréž dosud rozdělovány nebyly) byly věnovány Museu království Českého, městskému museu Pražskému, průmyslovému Museu Náprstkovu, museu „Včely Čáslavské“, museu „Vocela“ v Kutné Hoře, museu Pardubskému, Klatovskému, Domažlickému, Mladoboleslavskému, Třebenickému a školnímu museu v Šopce.

V Praze, dne 15. října 1889.

Fr. Páris,
t. č. správce sbírek.

Nalezeno v pořádku.

Jan Herain, t. č. dozorce. — JUC. **Josef Teige,** t. č. dozorce. — Dr. **Zikmund Winter,** t. č. dozorce.



Zpráva archivní za správní r. 1889.

Odborný archiv „Společnosti přátel starožitností českých v Praze“ rozdělen jest na 3 oddíly. Do I. oddílu zařaďují se mapy, pohledy krajinné, zprávy a obrazy starožitností, stará i nová vyobrazení měst, vsí, hradů, kostelů a j. (celkem 47 čísel čítá); do II. oddílu zařaďují se sbírky písní, pověstí, říkadel, náčrty krojů, popisy obyčejů a j. (17 čísel); do III. ukládají se starodávné rukopisy a knihy, pokud jich nelze zařaditi do jiných oddílů (11), Celkem čítá archiv odborný 75 čísel, jež většinou získána darem. Daroval p. t. pan Brabec Boh.: „Bůh jest nejčistší láska“ (1806 psáno) a svazeček modliteb Berlínských; pan Felix Jiří a pan Kříž Jan: latin. mapu Slezska z r. 1750, Polska z r. 1757 a 10 jiných map; pan Grégr Prokop: obraz Rožnova; p. Náhlovský Ant.: pranostyky a 12 lístků pověr; p. Páris Fr.: obraz krojů r. 1836, 17 krajinných pohledů; p. Pátek F.: 11 generál. map; p. Petřík Karel: starodávní pašije; p. Piskáček Jos.: zvěrolékařské předpisy prostonárodní. Ein schönes andächtiges Gebettbuch (1750); p. Soukup J.: 5 listin a kopial panství Zbirovského (1673); p. Spilka, ve Skutči: sešit prostonár. předpisů zvěrolékařských; p. Svoboda J.: 2 mapky a několik čísel Vzorů uměleckoprůmyslových a 1 pohled na stav. dům na Hradčanech; p. Šebek Boh.: hospodářské předpisy; p. Šedý Ed.: 2 fotografie starožitností, Památku o sněmu obecn. Brněnském r. 1793 a 1794; p. Tille A. ve Veltěžích: 5 rukopisů; p. Keach Z.: 1 listinu.

Při II. oddílu archivu založen jest soupis názvů tratí, polí, lesů, luk a jiných poloh království Českého. Pan jednatel K. V. Adámek sestavuje pro soupis ten seznam okolí Hlinska.

Všem dárcům vyslovuje výbor srdečný dík.

Vedle archivu odborného zřízen archiv úřední pro knihy úřední, dopisy a listiny spolkové.

Archiv opatroval p. Jos. Smola, od června pak zastupoval jej náhradník p. Jos. Ferd. Hetteš.

V Praze, dne 15. října 1889.

Josef Smola,
t. č. archivář.

Zpráva knihovní za správní r. 1889.

Knihovna „Společnosti přátel starožitností českých v Praze" vykazuje celkem 102 knihy, jež zařaděny byly do 4 odborů, a sice do odboru *A.*: dějepisné a místopisné spisy, celkem 46; do odboru *B.*: archaeologické spisy, celkem 15; do odboru *C.*: ethnologické, celkem 15 a do odboru *D.* obsahujícího odborné časopisy, sborníky a výroční zprávy, vřaděno 26 spisů.

Dlužno připomenouti, že někteří pp. spisovatelé věnovali knihovně své publikace: pan Dr. Ondřej Cinciała: Przysłowia, przypowieści i ciekawsze zwroty językowe ludu polskiego na Śląsku; pan Kliment Čermák: Povídky o starožitnostech; p. Lub. Niederle: Nástin dějin anthropologie; p. Dr. J. Píč: Dějiny ruského národa I. díl a Die Dacischen Slaven; p. Jos. Štěpánek: Archiv města Litomyšle a p. Rappe: Die Münzstätte Kuttenberg. Kromě těchto získali si zásluhu o rozmnožení knihovny: sl. Mir. Svobodová (1 spis darovala), p. Vilém Dokoupil z Hořic (1), p. Frant. Kurš (1), p. A. Náhlovský (1), p. J. Návesník (1), p. Fr. Páris (12), p. Ferd. Pátek (7), p. Vikt. Schwarz (4), p. J. Svoboda (10) a p. JUC. Jos. Teige (4).

Všem p. t. dárcům buďtež srdečné díky vzdány s prosbou, aby i na dále přízeň svou Společnosti zachovati ráčili.

Uváží-li se, že Společnosť naše nemohla letos vykázati značnější obnos na obohacení knihovny, musí se uznati, že knihovna přece dosti jest bohata.

Konče tuto zprávu, přeji si, aby nástupce můj v úřadě tomto mohl vykázati ještě větší přírůstek knihovny než se to při veškerém namáhání mém podařilo mně.

V Praze, dne 15. října 1889.

Ferdinand Pátek,
t. č. knihovník.

Zpráva zapisovatelova za správní r. 1889.

Během prvního roku správního přihlásili se za *přispívající členy* „Společnosti přátel starožitností českých v Praze":

P. T. p. Fr. Alt, majetník domu v Praze; slav. Archaeologický a musejní spolek v Hořicích; p. Jiří Baborský, mlynář v Praze; p. Fr. Bacílek, továrník v Roztokách; p. B. Bernau, úřadník cukrovaru v Plaňanech; slav. Občanská

beseda ve Slatině; sl. Zdeňka Braunerova v Paříži; p. Václ. Brožek, úředník v Praze; zábavní spolek „Brouk“ v Praze; p. Č. Bureš, úředník v Praze; p. Karel Bureš, úředník v Praze; p. V. Diviš Čístecký ze Šerlinku, přednosta stanice v Pardubicích; p. Jan Čáslavský, majetník vily v Roztokách; p. Bedř. Černý, c. k. sekretář horního ředit. v Příbrami; p. Jan Dobr, stavitel a měst. radní v Praze; p. Jan Dolenský, c. k. místodržitelský koncipista; p. Dr. Jos. Emler, c. k. prof. univ. a archivář kr. hl. města Prahy; p. Em. Feiler, ředitel továrny na dynamit v Roztokách; p. Sigmund Felkl, továrník v Roztokách; p. Ed. Fiala, zahr. inženýr v Praze; p. Adolf Freund, učitel v Libšicích; p. Leop. Freund, obchodník v Roztokách; p. Karel Fürich, obchodník ve Vinohradech; p. Ed. Haizl, řed. cukrovaru v Libici u Poděbrad; p. Bedř. Halaburt, učitel v Peruci; p. J. Hellich, lékárník a starosta města Poděbrad; p. Jan Hendrich, správce velkostatku Filipova; p. Frant. Hněvkovský, stavitel v Praze; p. ThDr. Rud. Horský, kaplan v Ouněticích; p. Jaroslav Hošek, účetní oficiál v Praze, p. Kar. Hrazánek, statkář a úředník v Praze; sl. Mat. Huschova v Praze; p. Frant. Chaura, obchodník v Praze; p. Břetislav Jelinek, kustos měst. musea v Praze; p. Antonín Jindra, úředník v Praze; p. Karel Kamper, velkoobchod. v Karlíně; Čtenářský spolek „Kapliř“ v Kolči; p. Ben. Klapka, rolník v Stradonicích; p. Karel Kohn, poštmistr v Roztokách; p. Jan Kosina, profesor v Praze; p. Frant. Kovářovič, revident v Praze; p. Jos. Král, učitel ve Vamberce; p. Frant. Krištof, účetní továrny v Roztokách; p. R. J. Kronbauer, spisovatel v Praze; paní B. Kromholzová v Praze; p. Josef Kučera, učitel v Mirošovicích; p. Rudolf Kuchynka, úředník v Praze; p. Jan Kutín, majetník kavárny v Praze; p. Rud. Kutina, asistent městských úřadů ve Vinohradech; p. Jar. Kvapil, spisovatel v Praze; p. J. Landa, učitel v Dejvicích; pan Jiří kníže z Lobkowiczů, právník v Praze, p. MDr. Emerich Maixner, c. k. universitní profesor v Praze; p. JUDr. Václ. Mašek, c. k. auskultant v Klatovech; p. Boh. Matějka, stud. filos. v Praze; p. MUDr. Jindř. Matiegka, lékař v Lovosicích; slav. vlastenecký musejní spolek v Olomouci; slav. musejní spolek v Pardubicích; slav. městské museum v Turnově; paní Tekla Náhlovská v Praze; p. Václav Nedvěd, učitel v Roztokách; p. K. C. Neumann, přísežný chemik v Praze; p. Dr. Milan Nevole, přísežný chemik v Praze; paní Karolina Oliveriusová v Praze; slečna Julie Oliveriusova v Praze; pan Ant. Panuška, c. k. berní v Praze; pan MUDr. V. Pařík v Třebenicích; slč. M. Pátkova v Praze; p. Vlad. Pér, továrník v Praze; pan František Pettrich, technický revident v Praze; p. JUDr. Jan Podlipný, advokát a zemský poslanec v Praze; p. J. A. Pokorný, vrchní inspektor v Praze; p. Václ. Pokorný, c. k. horní vrchní právce na Březových Horách; pan Bernard Polák, sládek v Roztokách; p. J. Požarecký, ředitel cukrovaru v Lysé; p. Karel Procházka, knihkupec v Praze; pan Frant. Pták, restauratér v Roztokách; p. Josef Roušal, učitel v Roztokách; p. Ant. Růžička, mlynář v Praze; paní Antonie Ry-

znerová, choť lékaře v Roztokách; p. Václav Sajbic, účetní cukrovaru v Klobukách; p. JUC. Jan Sedlák, zemský poslanec v Praze; p. Josef Simla, c. k. profesor v Příbrami; p. Prokop Slavík, lékárník v Kutné Hoře; p. Josef Smolák, učitel v Hrusicích; pan MUDr. Frant. Stáně, lékař v Kutné Hoře; p. JUDr. Vilém Stern, advokát v Praze; slečna Bož. Svobodova v Praze; p. František Šlerka, c. k. profesor v Příbrami; p. Ludv. Šnajdr, c. k. konservator v Lounech; p. Jar. Štandera, obchodní zástupce v Lipsku; p. P. Fr. Štědrý, kaplan v Peruci; p. Josef Štěpánek, c. k. profesor a konservator v Litomyšli; p. Alois Štípek, mlynář v Praze; p. Boh. Štrér, c. k. profesor v Domažlicích; p. Václ. Teyzar, hraběcí pokladník v Peruci; p. J. Trenks, správce továrny na dynamit v Roztokách; p. Karel Tuček, majetník hostince v Roztokách; slč. Matylda Tyslova v Praze; slav. musejní spolek „Včela Čáslavská"; p. Ludvík Vedral v Praze; p. ThDr. Ant. Vřešťál v Praze; p. Č. Vyhnis, c. k. gymnasijní ředitel v Příbrami; p. P. Jos. Vyvlečka, gymnasijní katecheta v Olomouci; p. J. N. Woldřich, prof. akad. gymnasia a říšský poslanec ve Vídni; p. Vojt. Zach, technický revident v Praze; p. Bohumil Zap, ředitel cukrovaru v Klobukách; p. Eduard Zběhlík, filosof v Praze; p. Jan Zeyer, architekt v Praze.

Členy činnými „Společnosti přátel starožitností českých" byli:

P. T. p. Jos. Adamec v Praze; p. JUC. Karel Václav Adámek v Hlinsku, p. Jan Beránek, magistrátní úředník v Praze; p. Bedřich Bill, magistrátní úředník v Praze; p. MUC. Vojt. Bohdan v Praze; p. Bohum. Brabec v Praze; p. Jaroslav Brožek, úředník v Praze; p. Václav Budovec, obchodní příručí v Praze; p. Karel Burian, magist. pharm. na Smíchově; p. Frant. Čapek, vydavatel „Technických listů" v Praze; p. Kliment Čermák. c. k. konservator v Čáslavi; p. Ant. Černý, účetní knihkup. v Praze; p. Boh. Václ. Dědek, technik; p. Bol. Dolejšek, kand. prof. na Smíchově; p. JUC. Daniel Doubek v Praze; p. Ferdinand Engelmüller, rukavičkář v Praze; p. Robert Faustus, medik; p. Jan Fiedler, soukromník ve Vinohradech: p. Jan Filip, inženýr v Libni; p. Jindř. Fritz, právník v Praze; p. Jan Hálek, učitel v Solanech; p. Václ. Hanzl, chromolitograf v Žižkově; p. P. Jan Hanzlík, kaplan v Jesenicích; p. Stanislav Havlík, majetník domu v Praze; p. Viktor Havlín, medik z Kladna; p. Jan Herain, stavitel v Praze; p. Josef Ferdinad Hetteš, akad. malíř na Smíchově; p. Oldřich Hladík, právník v Praze: p. Jan Hlávka, účetní oficiál v Praze; p. Jarosl. Hora, filosof; p. JUDr. Karel Hostaš. advokát v Klatovech; p. J. K. Hráše, c. k. škol. inspektor a konservator v Novém Městě n. M.; p. Jaroslav Hrbek, právník z Hořovic; p. Jan Chaloupecký, magistrátní úředník v Praze; p. Ferdinand Chalupníček, úředník v Praze; p. Josef Chrpa, magistrátní úředník v Praze; p. Met. Jakubička, theolog v Praze; p. Jaroslav Jeřábek, zemský úředník v Praze; p. Josef Jíra, medik z Litomyšle; p. JUC. Jan Kakš v Slaném; p. Josef J. Karásek, mechanik v Plzni; p. Vít Kellner, právník v Praze; p. F. Klouček, úředník státní

dráhy v Praze; p. Frant. Kosina, úředník v Praze; p. Jan Dan. Korvín, právník; p. Milosl. Kovář, filosof v Praze; p. Jan Kropáček, kand. filos. ve Vídni; p. Jan Kříž, právník z Kašperských Hor; p. František Kurš, magistrátní úředník v Praze; p. JUDr. Ed. Lederer, adv. koncipient v Kralovicích; p. Emanuel Leminger, c. k. profesor v Kutné Hoře; p. Ant. Lev, medik v Praze; p. Fr. Leypold, technik v Praze; p. Vojtěch Lukeš, účetní v Praze; p. Moric Lüssner, c. k. místodržitelský rada na Smíchově; p. Ant. Materka, správce všeobecné nemocnice v Kutné Hoře; p. JUC. Jindř. Michálek; p. Antonín Náhlovský, právník z Vinohradů; p. Jaroslav Návesník, úředník v Praze; p. Antonín Neumann, soukromník v Praze; p. Em. Neumann, učitel v Ounětících; pan PhDr. Lubor Niederle, kand. prof.; p. František Páris, advok. úředník v Praze; p. Ot. Paroubek, profesor v Praze; p. Ferdinand Pátek, kand. farm.; p. Adolf Pecenka, inženýr v Praze; p. Jan Peisker, c. k. amanuensis universitní bibliotéky v Praze; p. Adolf Pernecker, inženýr v Bubnech; p. Dr. J. L. Píč, c. k. profesor v Praze; p. Josef M. Podhorský, obchodní akademik v Praze; p. Augustin Regal, akademický malíř v Praze; p. Čeněk Rýzner, lékař v Roztokách; p. P. Jos. Růžička, farář v Hrusicích; p. PhDr. Václav Řezníček, v Praze; p. P. Fr. Sádlo, kaplan v Muíšku; JUC. O. V. Seykora, spisovatel v Praze; p. Jan Schönbach, magistrátní úředník v Praze; p. Viktor Schwarz, architekt na Smíchově; p. Jos. Smola, učitel v Podole u Prahy; p. Jos. Smolík, profesor v Praze; p. Pavel Socháň, akad. malíř v Praze; p. Jos. Soušek, právník; p. F. Steyrer, soukromník v Praze; p. Jan Svoboda, úředník poštovní v Praze; p. Josef Svoboda, úředník v Praze; p. Boh. Šebek, ekonom v Turskn; p. Ed. Šedý, medik ze Staré Hutě, p. Josef Šimek, c. k. profesor v Kutné Hoře; p. Jan Šlechta, magistrátní úředník; p. Josef Šnobl, stavitel v Křivoklátě; p. A. Šolta, redaktor v Kolíně; p. Václ. Švarc, starosta „Kaplíře“ v Kolči; p. Vinc. Tachezi, účetní v Bubnech; p. JUC. Josef Teige v Praze; p. Fr. Tichý, magister farmacie v Praze; p. Fr. Toušek, právník; p. Jindř. Uzel, filosof z Králové Hradce; p. Dalimil Vařečka, filosof z Písku; slč. Marie Veselá v Praze; p. K. Vlačiha, sochař v Praze; p. P. Vňouček, soukrom. v Praze; p. L. Všetečka, kand. prof. v Praze; p. Antonín Wiehl, architekt v Praze; p. Dr. Zikmund Winter, c. k. profesor v Praze; p. Karel Zajíček, mlynář v Praze; p. Ot. Zachar v Praze.

Venkovskými jednateli „Společnosti přátel starožitností českých“ kteří pánové jmenováni byli, uvádí se na 8. straně výroční zprávy.

Členů přispívajících bylo 108, činných 106 a jednatelů venkovských 18.

V srpnu t. r. zemřel přispívající člen p. Jan Čáslavský, majetník vily v Roztokách. Česť jeho památce!

V Praze, dne 15. října 1889.

Jaroslav Hrbek,
t. č. zapisovatel.

Zpráva o výzkumných pracích na Levém Hradci a na Přemyšlení.

Podává *Čeněk Rýzner.*

Jak známo, usnesli jsme se ve výboru, aby podnikáno bylo soustavné prozkoumání českých hradišť, i zvolen k návrhu mému nad jiné památný Levý Hradec.[1]) Jeť hradiště toto blízko u Prahy položeno, takže členům naší Společnosti vhodná a pohodlná příležitosť tím se naskytuje, aby práci tuto pozorovati a z názoru vlastního poznati mohli. Zároveň pak jest záhodno a nutno, aby se našemu národnímu museu dostala úplná sbírka památek z některého slovanského hradiště. Neposlední příčinou volby této bylo též, že hradiště toto svou minulostí nad jiné jest památno.

Hradiště Levohradecké možno rozděliti na tři téměř stejně veliké, i tvarem zakulaceným si podobné části, které podnes přesně dosti vysokými a zachovalými náspy jsou odděleny. Jest to hrad sám, jenž nejseverněji položen jest, pak první předhradí, dosud příkrými svahy obklopené, kdežto druhé předhradí již v rovině se nachází a jen na sever sráznou roklí jest chráněno; ostatní časť byla náspy chráněna. Protože mně bylo necháno na vůli, práci dle svého dobrozdání začíti, volil jsem první předhradí, a to časť jižním náspem krytou. Plocha místa tohoto obnáší asi 6000□ m. Přes její jihovýchodní cíp a okolo východního svahu jde dnes cesta na Levý Hradec; tedy do hradu samého. Od předhradí druhého plocha tato jest oddělena průkopem asi 5 m. hlubokým a asi 10 m. širokým, kteréžto rozměry původně jistě mnohem větší bývaly. Jak již řečeno, jest předhradí toto skoro kulaté, střed pak jest nejvýše položený, tak že se zdá,

---

[1]) Se zvláštním poděkováním uvádíme tuto, že sl. okresní zastupitelstvo Smíchovské povolilo 100 zl. na letošní výzkum Levého Hradce a slav. Sbor archaeologický rovněž 100 zl. k témuž účelu poskytl, jakož i že slav. okresní zastupitelstvo Karlínské 100 zl. na práce vyzkumné u Přemyšlení věnovalo. Rovněž jest nám tu připomenouti, že pan J. Eckert, c. k. dvorní fotograf v Praze, svolil k otisku fotografie Levého Hradce, jakož i že akademičtí malíři pp. J. F. Hetteš a P. B. Sochůň zručně a dovedně nakreslili 3 obrazce čelnějších starožitností Levohradeckých, věnovavše originály kreseb svých spolkovému archivu. Kromě při naší zprávě výroční budou reprodukce kreseb těch otištěny též v Památkách archaeologických a místopisných.

jako by původně plocha rovná byla bývala, ale časem prsť popelovitá lijáky odtud odnešena byla a takto tvar convexní obdržela. Spodní vrstva pozemku toho jest žlutý písek a částečně skála; tak že může se s jistotou tvrditi, že bylo-li kopáno až na vrstvy tyto, byla prozkoumána racionelně. Střed předhradí má pod vrchní ornicí přirozený základ pískový a postrádá tedy vší kulturní vrstvy; počato proto odtud s prací na straně jihovýchodní, na pozemku, jenž má svah na západ a jihovýchod. Západně byla ornice místy sotva 10 ctm. hluboká, kdežto směrem jihovýchodním od 10 ctm. až do 2 m. hloubky přibývalo, tak že jsme na blízku náspu až 260 ctm. hluboko kopati musili. Ornice tato pozůstává po většině z dřevěného popela, dosti hustě střepy, zvířecími kostmi, opukovým kamenem i břidlicí promíchaného. Mimo to nalezen zde i brus, měď, kadlub k lití jehlic bronzových, množství železných nástrojů a škvárů železných i skleněných, jemné i hrubé brousky různých druhů, kameny třecí, ploché kameny, jakož i mlýnské kameny a množství předmětů kostěných.

Směrem jižním nalezlo se po odstranění ornice ve vrstvě pískové 39 prohlubin rozličných tvarem, velikostí a hloubkou. Prohlubiny tyto jsou kulaté, čtyřhranné neb obdélné jámy 40 až 150 ctm. hluboké a 20 až 300 ctm. široké. Umístění jich jest nahodilé a nikterak pravidelné. Vyskytují se tu jámy kulaté vedle čtverhranných, nejmenší u velikých a podobně. V některých z nich nalezli jsme kromě opukových kamenův a hlíny též kosti, méně střepův a zřídka nějaký nástroj kostěný neb železný. Jen ve dvou objeveny střepy z doby jiné, upomínající na Přemyšlenské. U náspu samého objevena jáma na povrchu $1\frac{1}{2}$ m. široká, hlouběji vždy více se šířící, tak že v prostřed šířka přes 2 m. obnášela, načež se zase úžila, až v dno kulaté v hloubce $4\frac{1}{2}$ m. končila. Jáma tato jest celá v pěkném žlutém písku na způsob studně vyokrouhlena. Zdá se, že bezpochyby jámy ty vyhrabány byly dávnými lidmi pro ukládání obilí a jiných potravin, jako do dnes ještě dělají rolníci naši velmi často podobné jámy k ukládání neb přezimování bramborů.

Nejzajímavější část předhradí shledali jsme při samém valu na jihovýchodní straně. Zde dosahovala hloubka popelovité vrstvy přes 2 m. V této popelovité vrstvě nalezeno největší množství tuhových i jiných střepin, zde nalezeny i kusy dřeva opáleného i shnilého, vyskytlo se i množství kamení stavebního. Asi uprostřed této mohutné vrstvy popelovité nalezena 2 m. pod povrchem a 50 cm. nad původní zeminou vrstva do červena vypálené hlíny 1·2 m. v průměru a 10 ctm. tloušťky, kterouž za ohniště považovati můžeme; kolem tohoto ohniště, ano i pod ním nalezeno množství střepin s vlnicí, kostěných nástrojův i kostí, poblíž pak vyskytla se i bronzová udice. Na téže straně jihovýchodní asi 1 m. od nynější cesty uhodilo se na zbytek zdi na hlínu stavěné, kteráž se táhla směrem pod nynější cestu v délce asi 15 m. Možno, že to zbytek někdejší hradní zdi při této straně předhradí postavené. Val sám povstal prohloubením sousedního příkopu; jelikož pak popelovitá vrstva sahá hluboko až do samého valu a na popelovité hlíně vyskytá se vrstva původní zeminy, mohli bychom souditi, že val onen nahozen byl teprve v době, kdy již předhradí bylo obydleno.

K určení doby, kdy předhradí to obydleno bylo, slouží především 37 denárů knížete Břetislava (1037—1055), jež jsou trojího kolku (tab. II. č. 27—29). Byly v jedné jámě blíže ku středu hradiště nalezeny. Kdyby však nebylo i těchto denárů, mohli bychom s určitostí říci, že předhradí obydleno bylo na hranici doby předhistorické a historické, neboť i ornament nádob i nalezené nástroje i kosti zvířat souhlasí úplně se stejnými vrstvami na Vyšehradě, Libici, s hořejší vrstvou Hrádku u Čáslavě a ve Znojmě; pouze zmíněné svrchu dvě jámy patří době mnohem starší a souvisí s blízkým Řivnáčem a Přemyšlením.

Z dosavadního výzkumu seznáváme, že obyvatelstvo zabývalo se jednak hospodářstvím polním (kosti domácích zvířat), nepohrdlo i honbou, a mimo věci domácí výroby (kostěná šídla a pod.) znalo se i v zpracování kovů, jakož svědčí nalezený kadlub na slévání bronzových jehlic, a to téhož rázu, jaké nalézáme při našich kostrách XI. věku. Možno, že i železo (soudě podle škváry) tu zpracováno bylo, O obchodu zdejším z nalezených věcí prozatím souditi nemůžeme; v té příčině bohdá kopání na hradě samém, kde knížecí hrad stával, bohatších podá výsledků. Z předmětů nalezených nejvíce poutají pozornosť různé ornamenty nádob vesměs na kruhu hrnčířském točených, jakož vykazuje obr. I. č. 1—34. obr. II. č. 1—13. Pod okrajem vyvaleným vyskytá se tu kolem nádoby: přímka jednoduchá i několikanásobná, vlnice jednoduchá i několikanásobná, buď volně od ruky neb ozubeným rýhovadlem provedené; rovněž hojně zastoupena jest kombinace přímek s vlnicí; taktéž častý jest ornament symetricky sestavených teček, vtlačených patrně pomocí kolečka, neb teček i ďubek buď symetricky neb volně vbodaných, obojí též v kombinaci s přímkou neb vlnicí; povšimnutí zasluhují též střepiny nádob silných tuhových, buď obdobně ornamentových neb i bez okrasy (obr. III. č. 27, 28, 44). Zajímavé jsou též vypouklé znaky na dnech nádob buď v podobě kola křížem protknutého, neb v podobě kříže, čtverhranu i jinak (obr. II. č. 14—26).

Z nástrojů vykopaných nejčetněji zastoupena jsou šídla (obraz III. 1—5) a brusle (obr. III. 6—9), ozdobné střenky nožů (obr. III. č. 10—12) kosť pilkovitě ozubená (III. 22), hřeben a ozdobný plátek někdy středem upevněný (obr. III. č. 13, 18), vše to z kosti. Rovněž hojně zastoupeny jsou přesleny z hlíny (III. č. 24, 26) neb z opuky (III. 23, 25), brousky kamené (III. 46), pak železné nože menší i větší (III. 36, 43), hřebíky (III. 35), šídla (III. 34) skobky na drátování tuhových nádob (III. č. 28, 40, 42) a podkovy z malého koníka. K vzácnějším věcem náležejí: šipka s tulejkou (III. 32) a s ostnem (III. 33), ostruha s bodcem (III. 39), rýhovadlo hrnčířské ozubené (III. 29) a sekyrka v podobě čekanu (III. 38); nůžky ovčářské (III. 41) jsou méně vzácné, kovářské pak kladivo, ač 1 m. hluboko nalezeno a dostiprimitivně jest provedeno, má podobu dosti moderní.

Z bronzu vyobrazeny jsou dva hladké kruhy s sovitým zakončením (III. 20. 21), drátek s sovitým zakončením, snad též původně kroužek (III. č. 16), pak spiralovitě stočený drát s sovitým zakončením (III. 19), ozdobný plíšek (III. 14), jakás jehlice s ouškem uprostřed (III. 17) a udice podoby dosti moderní, ač pěkně patinovaná a hlu-

boko nalezená (III. 15). Veledůležitá jest i polovice kadlubu na slévání bronzových jehlic. —

V červenci pak započala „Společnosť" naše výzkum „na radě" na Přemyšlení blízko cesty z osady této k nedaleké cihelně vedoucí v poli, kdež již před léty vykopány byly kostry s bronzovými okrasami. Tyto jsem tehdáž daroval museu království Českého. Kostry, jak známo, jsou na Přemyšlení velkou vzácností, nicméně nalezeny tři kostry v hloubce 30, čtvrtá 20 ctm. v řadě od východu k západu hlavami položeny. Lebky byly dosti porouchány. Druhá kostra v řadě měla u nohou nádobku. Dále se v místě tomto nepracovalo, jelikož nebylo pochybno dle tvaru půdy, že ve směru tomto, byly-li zde kostry, již dešti odplaveny neb rozorány jsou. Pokračováno tudíž v práci od meze pole pana Lidického na poli paní Veselé směrem k cihelně. Již ze začátku se musilo kopati do hloubky přes 150 ctm. Pod vrstvou orné půdy asi 15 ctm. silnou objevila se vrstva popela, pod kterým zase až 25 ctm. mocná vrstva původní ornice se vyskytla. Posléze objevila se cihlářská hlína. Na tomto aluvium pak přišlo se na kruhovité vrstvy tlučeného kamene, jež měly v průměru 1—1½ m. Kamení pokrýval jíl do červena až šeda vypáiený. Nalezeno množství zbytků hrubých nádob. Mám za to, že zde bývala ohniště.

Zvláštností jest, že u jednoho takového ohniště dvě celé kostry jakéhosi koze podobného, ale nižšího a poměrně menšího zvířete byly nalezeny. Druhá zvláštnosť byla ta, že se nalezla úplně zachovalá kostra mladšího člověka pod aluviem, uprostřed pecí, z čehož se domýšlím, že lid, který zde tuto vrstvu popele zrobil, na místo toto přišel, jež druhdy jiný kmen za své pohřebiště byl si oblíbil.

Z nástrojů zde na ploše 150 m² nalezených dlužno uvésti 3 kostěné lopatky jehlou končící, 27 šídel a roubíků, dláto, 4 hlazená žebra, 2 škrabadla, 2 řezané parohy srnčí, 3 čtverhranná závaží, 13 nádob z plavené hlíny tuhou leštěných, šipku kostěnou, 3 vrtané kančí zuby a rybí obratel (amulety?), 3 hliněné korále, bronzový nůž, jehlice, závitek, drátek, kus bronzu a jiné, o čemž po skončení výzkumných prací obšírně bude pojednáno.

Starožitnosti na Přemyšlení vykopané věnovala „Společnosť přátel starožitností českých" s většinou starožitností Levohradeckých sbírkám Musea království Českého.

O starodávných cestách krajinou Hlineckou, Chrudimskou a Poličskou.

Studie místopisná, již sepsal *Karel Václav Adámek.*

V dávných dobách byla vlasť naše téměř nedostupna. Po její hraničných horách zelenal se mohutný a rozsáhlý pomezní hvozd, jenž daleko po sousedstvu se šířil i též do vnitř země české hluboce zasahoval.[1]) Byla to výborná ochrana a hradba přirozená proti zemskému nepříteli a škůdci každému. Že pak staří předkové naši dobře této vlastnosti hvozdu pomezního rozuměli, svědčí nejlépe to, že hvozd ještě v XII. věku zůstával netknut a bez proměny hranic svých, jakož i že přísně zakázáno[2]) bylo hvozd pomezní klučiti. S mýtěním a klučením lesů pohraničných započali teprve poslední Přemyslovci.

Pouze za účelem styku a spojení obchodního se sousedními zeměmi byly v hvozdu pomezním udržovány průseky, jimiž vinuly se stezky zemské (1265 r. „via et strata publica"). Byly to cesty nemnoho schůdné a velmi úzké.[3]) Staří Čechové při jich zřizování nebrali tak zřetele na pohodlí chodců jako spíše na to, aby jich nepřítel nejméně mohl používati. Proto kladli je rádi na svahy hor, přes mlaka a bařiny.

K větší bezpečnosti a ochraně stezk byly[4]) zřizovány stráže, jichž lze rozlišovati dvé druhů: brány zemské čili strážnice pomezní a stráže, stříteže či strážiště vnitrozemská. Prvé bývaly na pomezí u stezk zemských, i bývalo u nich vybíráno clo ze

[1]) Vocel: Pravěk země české, 289 str. — Jos. Šimek udává šířku hvozdu pomezního na Litomyšlsku na 14 km.

[2]) Tak na př. král Vladislav II. r. 1167 učinil. — H. Jireček: Slovanské právo I. díl 9 str.; Jelínek Fr.: Hystorye města Litomyšle I. díl str. 42 a 43.

[3]) Jireček: Slov. právo I. díl 10, 13; Dudík: Dějiny Moravy IV. 134, VIII. 27. — Pulkava při r. 1101 píše: retrocedere minime poterunt et noctis tempore per artas et densas vias prope Habr, per fugam, ut poterunt, evaserunt, tentoriis et rebus eorum in campo relictis.

[4]) Dobře připomíná Dr. Jan N. Woldřich v „Mittheilungen der anthropolog. Gesellschaft in Wien" XIII. svazek str. 12: „... der Umstand bleibt jedenfalls sehr auffallend, dass sich ... Bezeichnungen der Wallburgen bis auf den heutigen Tag erhalten haben, so Hradeček ... Hradec ... Hrad ... Selbstver-

zboží do vlasti přiváženého. Vocel uvádí, že bylo bran zemských (portae terrae) k 16. Dobře však dokládá Břet. Jelínek, že jich musilo bývati více, hledíc k původní neodvislosti a decentralisaci československých kmenů. Bývaly věru brány zemské hotovými pevnostmi jsouce obtočeny valem a příkopem, i opatřeny lidem, jenž každou chvíli mohl zaroubití[5]) vchod do vlasti a prve než z vnitra země posila přichvátala, dobře každému nebezpečí čeliti a cesty hájiti. V čas pokoje bývalo u bran zemských neméně hlučno nežli o válce. Hosté přiváželi zboží, z něhož tu clo platili.[6]) Odpočívali si po dlouhé cestě, obchodovali, koně kovali a j. — Druhá způsoba strážnic jest mnohem četnější, jsouc rozšířena při stezkách u vnitru vlasti. Jsou to strážnice vnitrozemské čili střítež e, střížovy, stráže (custodiae claustra).[7]) Od prvějších liší se hlavně svou vnitrozemskou polohou a větší hojností číselní, druhdy též menším objemem svým. Účel byl stejný. I při nich zřízeni lidé, kteří celou krajinu na vše strany odtud obzírali a chránili jsouce věrnou stráží své vlasti. Blížilo-li se hranicím nebezpečí, dali pohraniční strážníci na bráně zemské příhodné znamení, nejobyčejněji tak, že zapálili na strážišti trčící kůl smolný. A hned na sousední stříteži taktéž učinila tamní stráž a tak rychlostí blesku letěla od strážnice k strážnici poplašná zvěsť volajíc k obraně. Bývaly z té příčiny položeny strážnice hezky blízko u sebe anebo aspoň tak, aby s jedné na druhou viděti bylo. Dobrý příklad máme v strážnicích stezky Trstenické. S brány zemské na Trstenici dobře bylo viděti k hradu Litomyšli, odtud zase na Vrchy u Vraclavi, od hradu Vratislavi s vrchu Kamence a Varty k Chrudimi, tak že znamení ve dne dýmem a v noci ohněm dávaná zřetelně mohla býti vidína s míst těch, s jednoho ke druhému.[8])

Za střehnutí hranic a cest obdrželi strážníci některé vůkolní pozemky a lesy, kdež pak zřídili si své chalupy. Byli za to sproštěni jiných břemen obecných.[9])

Původně Vyšehrad, pak Praha byla východiskem zemských stezk, jež se odtud ke všem stranám světa

ständlich können diese Bezeichnungen nicht modern sein, da die Bevölkerung der betreffenden Umgebung keine Ahnung mehr von dem factischen Vorhandensein einer Befestigung besitzt. Daraus scheint wohl vorzugehen, dass dasselbe Volk, welches die Wallburgen schon in der Benennung ihrer Grösse nach unterschied, wenigstens diese Wallburgen auch selbst erbaute. V týž smysl psal prof. Jos. Smolík v Památkách archaeol. a místopisných.

[5]) Tak r. 1041 Břetislav „káza všěm v les vníti, i káza Chodóm o Němcích i o sobě les zarúbiti“. (Dalimilova kronyka, vyd. Jirečkovo str. 76.)

[6]) Palacký: Dějiny národa českého I. díl, 2. část, str. 285.

[7]) Břet. Jelínek (Ueber Schutz- und Wehr-Bauten str. 89), K. Hraše, Dr. Woldřich, Klim. Čermák a jiní téhož jsou mínění.

[8]) H. Jireček: Král. věnné město Vysoké Mýto str. 2.

[9]) Tak r. 1143 se uvádí v listině: „usque ad custodiam, quod vulgariter dicitur ztrasa; r. 1144: circuitus de Ljubjac ... in cuius parte habitabant homines, qui vulgo stráž appelantur, quorum erat officium eandem viam custodire; r. 1278: ut strata trans nemus, per Wartham siue per Mutam ... tendat, thelone um dare tenentes, qui per Wartham transierant. V Reliquiis tabularum regni Bohemiae I. d., str. 401; při r. 1321: monerat questionem et intromissionem se de theloneo, id est Straz, cum silua et custodibus ad hoc pertinentibus. Závod stráží a strážníků vyskytá se též u Charvatův a jiných Slovanů.

rozbíhaly. Tak jedna stezka vinula se k Linci, jiná k Prachaticům, dále Šumavou se chodilo po stezce Vintířově a po stezce Domažlické. Známe též stezku Přimdskou, Tepelskou, Chebskou, Sedleckou, Kralupskou, Chomutovskou, Kopístskou, Chlumeckou a Zábošťskou. S Polany pojila Čechy hlavně stezka Kladskopolská čili Náchodská, s Moravou a Slezskem i Slovenskem stezka Trstenická, Libětina a Haberská. Jižněji shledati lze stezku Rakouskou a Vitorazskou.

Kromě stezk zemských, kteréž vedouce od středu české vlasti přes hranice vybíhaly, známe ještě cesty, jež byly pojítkem mezi jednotlivými důležitějšími místy a mezi krajinou odlehlejší. Vedouce od tržiště jednoho k druhému, zvány mohou býti cestami tržními (viae forales), obchodními čili spojovacími.[10]) Uvnitř vlasti naší bylo jich hojně a věru více než zemských. Některé cesty této dosud z většího dílu se používá a tak mnohá okresní silnice na hodný kus jde místem, jímž se vinula za starodávná stezka taková. Ač nemáme mnoho dokladů listinných, přece o existenci a směru jich nabýváme jasného světla, a to vedle zpráv tu tam listinami kmitajících hlavně pomocí dokladů, jež žijí v podání lidu (jména místní a pověsti), jakož i těch, jež příroda uchovala (valy, ohrady, hluboké úvozy a j.) Těch všech zpráv obezřele používajíce chceme vyšetřovati, zdali v krajině Hlinecké, Chrudimské a Poličské bylo takových cest a který byl jejich směr.

V krajině na východě stezkou Trstenickou a na západě stezkou Libětinou lemované zjistiti můžeme dosud tři cesty takové, totiž cestu Poličskou, cestu Mýtsko-Skutečskou a cestu Chrudimsko-Hlineckou.

O cestě Poličské, jež odbočovala od stezky Trstenické u Vys. Mýta, promluveno buď nejprve. Vinula se ona též na Moravu jdouc přes ves Střítež k Poličce. Že u Stříteže této bylo stanoviště strážníků, vysvítá z jména samého. Jiné strážiště bývalo nad Poličkou, nad na Jelínku. Pověsť stará dosud vypravuje, že v místech, kde stojí v Poličce lékárna, bývala krčma, kovárna a několik chalup.[11]) Ty náležely věru strážníkům zemským, i byly zárodkem města Poličky, kterouž r. 1265 založil Přemysl Otakar, nařídiv Kunrátovi z Levendorfu (Cunrado de Levendorf ut novellam plantationem nostrae civitatis in Policzek) zřízení nové osady na Poličkách. V zakládací listině[12]) Poličské se výslovně nařizuje, aby cesta a silnice obecná od

[10]) Břet. Jelínek: Ueber Schutz- und Wehr-Bauten str. 89; Karel Adámek: Chrudimsko str. 5; Hraše: Zemské stezky 38 a j.; Dudík: Dějiny Moravy IV. 135, VIII. 28.

[11]) J. Eiselt: Policzka im histor., medic., topogr. Beziehung 1833, str. 2, 3, 5. Že zde před vystavěním nynějšího města byla nějaká osada, nasvědčují slova zakládací listiny z r. 1265: „ut novellam plantationem nostrae civitatis in Policzek". Fr. Palacký v Děj. I. d, 2. č., str. 405 praví, že nedaleko nynější Poličky stálo za starodávna město Police, od kteréhož měl dekanát Polický jméno.

[12]) J. Eiselt: Policzka 9 a sld.; Regesta II. 191; Karel Adámek: Chrudimsko str. 13; K. Adámek: „Z dějin obecního hospodářství kr. v. města Po-

Vysokého M...
vybíralo ...
via et strata ...
in Policzek ...
quod the ...
in Policzek ...
altam ...
krále O...
jest pods...
nější Po...
skými v...
zmínka ...
právka, ...
skovic a ...
si stráž ...
na Morav...
(Wachte...
sokém h...
k hranici, ...
jenž obt...
u nedalek...
zbraně ...
liké per...
pak v Pr...
lesních ...
stelička ...
pravice, ...
po cestě ...
i jindy. ...
vpadla ...
pálila a ...
mnoho ...
vypálila ...
vtáhl. ...
v tvrzi ...
30. červ...
Mýto ...

...
u Vys. Mýta ...
ves na vysok...
Mýta) k ...

...
Polička ...
Vysoké M...
připomína...
naji r. ...
...
českých ...

Bílým Koněm k Rabouni. U osady této jakož i u Domanic jsou zachovány polní hradby velmi rozlehlé a na výšinách umístěné. Hradba Rabounská počínajíc při vsi táhne se drahný kus cesty, i vyhledána býti může mezi Bílým Koněm, Doly a Rabouní, kdežto Domanická mezi Řepníky, Domanicemi, Štěnicí a Pěšicí. Vzdáleny jsou od sebe asi půl hodiny. V sousedství jich spatřuje se pahorek příkopem obtočený, jemuž říkají lidé „Žižkův stůl". Osadě pak pod Rabouní dívalo se ještě ve 14. století (1392) „V brodu". [14]) V blízku jest osada Chlum na velmi příkrém a vysokém návrší a ves Střítež. Starobylou osadou Hněvěticů (Hněvětice) dorazíme na Rychmburk. Vypíná se on na mohutné, hlubokým údolím obklíčené a potokem omývané skále vévodě celému údolí, i maje po něm rozkošnou vyhlídku Dříve, než nynější hrad vystavěn byl, stávala zde dřevěná tvrz Radyně. [15]) V Podhradí usedlí říkávali, že oni stojí na původním místě starobylé tvrze té. I není to nic pravdě nepodobno, [16]) že tvrz tato byla stráží na cestě, kterouž právě stopujeme, a Podhradečané pak její strážníci. Poměry ty nepřečkaly 13. století, neboť tehdy hrad pevný a zděný byl tu stavěn. Od Rychmburka šlo se opodál starobylé, nyní v samotu změněné osady Daletic ke Skuteči, jejímuž okolí vévodí dvojtemenné Humperky, [17]) s nichž skýtá se pěkná podívaná na hory Hlineckého a Nasavršského okresu i k hřbetu nad Skutíčkem a u Štěpánova. Pod větším (západním) návrším prý jsou sklepy. V létech 1860tých kopal zde přítel náš, c. k. konservator Josef Štěpánek, však kromě jámy asi na půl druhého sáhu hluboké nic nenalezeno, co by pravdivosti pověsti o sklepích hradu Humperského svědčilo K hradu tomuto vztahovány byly dvě dějinné události důležité, nejprve narovnání rozepře, jež se stalo r. 1221 mezi králem Přemyslem Otakarem I. a Ondřejem, biskupem Pražským in monte Scac. Starší spisovatelé téměř všichni, z novějších Widimský (v. Städtewappen des österr. Kaiserstaates I., 121) v tom se shodovali. Al. Brychta v Památkách I., 170, již tomu věřiti přestal. Fr. Palacký domníval se, že jsou to vesnice Šachy v Moravě mezi Dačicemi a Studenou, Herm. Jireček zase kladl děj ten do Čejče na Moravě, Šembera posléze v Památkách IX., 195., dokazoval, že jest tu rozuměti horu Šacberk mezi Recem a Séfeldem půl míle od hranic moravských. V Památkách X., 125, týž dovodil, že to byl vrch Šac, kterýž $^3/_4$ hod. od Séfeldu již v Moravě leží. Druhá připomínka [18])

[14]) O Rabouni a Domanicích viz též Pam. III. 367. — K názvu „V brodu" srovn. Rel. tab. I. 548.

[15]) Srv. Heber: Burgen I. 190 (schon im zehnten Jahrhunderte eine bedeutende Landesveste und hiess ursprünglich Radyně); Sedláček. Hrady I. 75 (hradyně), Památky I. 162 a 165; Orth a Sládek: Topograf.-statist. slovník Čech str. 666; Sommer: Königreich Böhmen V. 235 a Dunder J. Al. v České Wčele 1843 str. 112 (zdá se, jako bybyl zemskou tvrzí atd.), a tamtéž r. 1840 str. 83.

[16]) Podobně i jinde se stalo. Tak hrad Kunžvart v Čechách stojí na místě, na němž někdy čeští strážníci strážili.

[17]) Humperky vyobrazeny jsou na 88. str. I dílu Sedláčkových Hradů. Tamtéž shledáš na 89 str. obraz Hanusových zámků.

[18]) V otisku Balbínově (v Miscel. I. Dec. 8 lib. 275 pag.) uvádějí se ve zmíněné listině místa Bedřichovi vzdaná takto: „Fürstenberg, Palycz, Landescrone, Landesberg, Orthae, Muta, Selim, Wischemis et Knos, Hoenstein, Hoenstat, Zwickawia". Fr. Pelzel ve svém Ueber die Herrschaft der Böhmen in dem

[illegible] 1289 [illegible] král Václav II. s markrabětem Mi[illegible] Majem na směnu některých mís[t] [illegible] Palacký [illegible] Hamperkem [illegible] Hamperkem [illegible] Hamperk [illegible] [illegible] Mauerwerk [illegible] [illegible] Hamperk [illegible] Hamberg [illegible]

[illegible] Wyšehra[d] [illegible] Palacký [illegible] Warthe [illegible] Wilhelmswerd [illegible] května [illegible] Wilhelmswerd [illegible] Zeměp. Města Ústí nad Orlicí [illegible] s usedlým [illegible] 1292 [illegible] května a [illegible] Hartmanem z Ortu [illegible] Hartmanem z Ortu. Regesta II. [illegible] Reg. II. [illegible] k právu [illegible] A. Sedláčkovi [illegible] Hamperského drživá [illegible] král Václav vzdáti Fridrichovi [illegible] Zašto [illegible] za Hradiště [illegible] Hamberg [illegible] k rázu [illegible] vysvítá, jakož [illegible] Štěpánek ve svém „Archiv [illegible] Litomyšli 1859 [illegible] pochybujeme o tom, že by [illegible] zmíněn [illegible] měna a směna. Jest si přáti, aby [illegible] zvláště proto, že [illegible] jménem [illegible] na př. r. 1295 Writzo de Sutsch: Reg. II. [illegible]

mecká,[19]) zmizel, jako i onen Radyně musil názvu změmčelému Rychmburk ustoupiti. S týmž případem, že český název strážiště nějakého byl vytlačen německým překladem, shledáváme se při jednom strážišti stezky Kladskopolské. Od Hutberku pak skláněla se cesta k Chrasti, držíc se na kus okresní silnice. Dále pak pod Přibylovem v levo zabočovala pod vrch Stračín, od něhož jest pěkný rozhled po Skuteči, Skutíčku, Hutbercích a vůkolí. Souhlasíme úplně s míněním M. Koláře při Strašově u Přelouče vysloveným, i máme za to, že na Stračíně říkávalo se druhdy Stražín. Nedaleko od Stračína je Šibeniční vrch. V starých Skutečských zápisech shledáváme pole, při nichž jest „cesta k vrchu šibeničnému od města Skuče jdouc k městečku Chrasti." V údolí při svatoannenském potoce postupovala pěknými lesy a úbočími k severu. Nad samými lázněmi sv. Anny a nad jejich „zlatou studánkou" spatřují se (jdouc od Skuče, po pravé ruce) na ostře vystupující hoře valy a příkopy lesem zarostlé, jimž se říká Hanusovy zámky. Brychta zmiňuje se o nich, má je za zříceniny tvrze zemanské, uváděje sem k r. 1403. Petra ze Štěpánova. A. Sedláček prostě konstatuje existenci těchto valů, připomínaje, že již od r. 1392 Štěpánov, pod jehož jménem o nich píše, patřil k Rychmburku. Po našem soudu byly původně Hanusovy zámky jedním článkem v řadě strážnic cesty od Vysokého Mýta jdoucí, kteráž tu malebným údolím k Roubovicům se plazí. Rozhled z Hanusových zámků, jež obemyká dosud dobře zachovaný val, je hlavně k severu na lesy Roubovické krajiny, jež se r. 1167 jako klášteru Litomyšlského vlastnictví zmiňují. Z doby té máme také zprávu o Roubovicích (Grubovici). Že se z Roubovic jezdilo přes Skuč do Rychmburka, svědectví máme v účtech Skutečské obce ze XVII. století. Na západ od Roubovic leží stará osada Chacholice, severněji Podlažice, památné svým r. 1159 založeným klášterem. Zakladatelem byl šlechtic český Vrbata, jejž lid za svatého ctil. Po něm dosud kostel sv. Jana pod Skalou nazýván kostelem u sv. Vrbaty. Při Chrasti stýkala se cesta Mýtsko-Skutečská s cestou od Hlinska do Chrudimě jdoucí.

Cestu Chrudimsko-Hlineckou zbývá nám stopovati. Že Chrudim[20]) a vůkolí její bylo již velmi záhy obýváno, tomu mnohé nálezy svědčí. Tak prastará osada rozkládala se při Chrudimském kostele sv. Kříže, jenž býval ještě roku 1349 farním. Tato osada zanikla nejspíš za válek husitských. Jiná osada byla na svahu Pumberek, kdež dosud se spatřuje dlouhý mohutný val zvaný švédskými šancemi. Pod ní u cihelny směrem ke Chrudimské střelnici bylo pohřebiště. Starožitné nálezy svědčí, že též v některé části vypnuliny, na níž Chrudim nynější stojí, osada a pohřebiště bylo. Hrad župní, stávavší v místech nynější školy chlapecké, byl prý r. 888 založen Hostivítovým vůdcem Chrudem. Tu skonal r. 1055 kníže Břetislav.

[19]) A. Šembera: Západní Slované v pravěku. Str 164: „. . . jména . . . ve Skuči vrchu Humperky . . . po dnešní chvíli připomínají, že i tu od kolonisace německé za král. Otakara II. po nějaký čas Němci obývali a potom zanikli."

[20]) Z Pardubic do Chrudimě byla od stara silnice. Čti v Rel. tab. II, 281 při 1457: „dva pruty dědiny, quae jacent mezi silnicí Chrudimskú od Mezilesic jedúc".

Přemysl Otakar II. založil pak civitatem novam apud Crudim Antiquam eidem loci proximitate contiguam et vicinam. Majíce za to, že spor o tom, zda Stará Chrudim byla na ostrohu nynějším či ona osada u sv. Kříže, může rozřešen býti, až bude důkladné a soustavné prozkoumání archaeologické [21]) v této zajímavé krajině provedeno, půjdeme cestou dále kol Vlčnova, prastarého bydliska, a pak k Žestokám již r. 1100 vzpomínaným. V krajině Chrastecké setkáme se v brzku s cestou Mýtskou, i půjdeme pak zase svou cestou dále k starodávným osadám Hlínám. Král Vratislav II. dal asi r. 1086 klášteru benediktinskému v Opatovicích též osadu „Hilna, quae dicitur ad ecclesiam ob differentiam alterius villae, eodem nomine dictae, et circuitionem silvae juxta eandem villam usque ad flumen Robuchin et usque ad silvam Vribate, et Zdeslai villas“ (srv. Regesta I., 72, Cod. dipl. Mor. I., 171). Osada Hilna jest Hlína při nynější okresní silnici, kdežto Hilna dicta ad ecclesiam jest zajisté Kostelec u Leštiny. Poblíž tohoto Kostelce připomíná [22]) Mart. Kolář horu Stráž. Jiná vzpomínka na cestu Chrudimsko-Hlinecckou vyznívá z jména osady Silnice u Hliny. Jihovýchodně od Kostelce při polní cestě na výšině dostihneme dvůr Tejn, jižněji pak Leštinu, v jejímž jakož i nedaleké samoty Leštinky jméně zavznívá k nám druhé [23]) pojmenování Lubného lesa. Nad Leštinou dojdeme cestou po levém břehu Prasetínského potoka k trati, přes niž u strážního domku přechází k výšině zalesněné a na temeni valem a náspem k cestě prolomeným obklíčené. Sluje vrch tento Hradiště. V zápisech vesnice Leštiny v knihách Skutečských r. 1581 shledáváme několikrát kus pastviště, jenž slove Hradiště. Nyní říká se tu také Na stole. Hradiště Leštinské, jež popsal Karel Adámek v Památkách IX. d. 250 str. a „K dějinám Hlinska a okolí“ str. 7, jest nyní částečně sneseno, jelikož v svah vrchu učinila zářez severozápadní dráha tudy od Hlinska k Chrudimi jdoucí. Poskytuje se odtud pěkný výhled zejména ke Kostelci a na údolí Leštinské. Krajinou, nad níž vyniká Prasetínský les sahající až k valům Prasetínské tvrze v 1. polovici našeho století dosud patrným, přijdeme směrem jihozápadním k osadě Stříteži (Stříteři), dále pak nad Dolním Holetínem na vršinu daleko široko viditelnou, na jejímž okraji bývala tvrz vladyk z Holetína. U Stříteže i u Holetína dosud ukazují se stopy po staré silnici, po níž se nad Horním Holetínem vyjíždívalo vlčími hrdly [24]) na svahu Medkova kopce pod Čertovinou k Hlinsku. S kopce Medkova

[21]) O nálezích starožitností v okolí Chrudimě podal četné a obsažné zprávy M. Lüssner v Památkách archaeolog. a místopisných. O poloze staré Chrudimě viz Sedláček Aug.: Hrady I. díl 172 a sld. str.; Pavel Papáček: „O staré Chrudimi“ v „Poslu z východních Čech“ XIII. ročník (1885) číslo 20 a 21, téhož: „K dějinám staré Chrudimě“ v „Chrudimských novinách“ IX. roč. (1883) č. 81 a 83; K. Adámek: „Příspěvky k dějinám někdejšího kraje Chrudimského“ v „Poslu z východ. Čech“ 1877 č. 17 a sld.; téhož: Chrudimsko str. 3, 8, 9 a 12, pak též Frant. Schmorauze Děkanský chrám v Chrudimi“ v „Poslu z východ. Čech“ 1877 č. 7 a sld.; Vocelův Pravěk str. 5 a jiné více

[22]) Martin Kolář: „Stráže uvnitř Čech“ v Pam. IX. 191.

[23]) Jos. Štěpánek: Archiv města Litomyšle, str. 6. „zvláště ustanovené osoby . . . určily v lese Leštiné čili Lubenském hranice mezi částí, která náleží klášteru Podlazickému a částí kapitoly Litomyšlské.“

[24]) Karel Adámek: Chrudimsko str. 26.

přehledneme nejenom celý její běh od Stříteže až k Hlinsku, nýbrž i celou krajinu vůkolní lemovanou horstvem k Poličce se táhnoucím, naproti pak Včelákovskými horami a Nasavršskou pahorkatinou; k severu vidíme přes Chrast, Chrudim, Pardubice ke Kunětické hoře, Králové Hradci a dále až k Středohoří a k modrým horám Krkonoším, z nichž zvláště Sněžka jasně vyniká. Průhonem použitým k stavbě císařské silnice sběhla cesta do Hlinska a překročila ze „zámostí" na levý břeh Chrudimčin v místě, kde v 1. pol. našeho století stával krytý dřevěný most hřebenovitý a nyní železný most císařské silnice ji přepíná. Hlinsko bylo již před staletími důležitým místem obvozu krajiny této. Od dávna byla tu stanice, ve kteréž se vybíralo clo, [25]) jež dosti bylo výnosné. Že bylo důležitým příjmem, souditi můžeme z toho, že po upokojení odboje r. 1547. Vilém ml. z Valdštejna a na Rychmburce musel postoupiti králi Ferdinandovi též clo, jež k svému prospěchu v Hlinském vybíral. Týž král zřídil 49 pohraničních královských celnic, z nichž pro východní Čechy byly v Polně, Něm. Brodě, Chotěboři, Hlinsku, Poličce, Litomyšli, České Třebové a Lanškroně. (Gindely: Geschichte der böhmischen Finanzen 40 str.) Výnosnosť cla Hlineckého vysvětluje nám stará listina tím, že „po silnici skrze Holetín k Hlinskému téměř všichni formané z království českého do markrabství moravského jedou i zase se z markrabství moravského tou cestou skrze Hlinské vracejí." — V ulici z náměstí do Olšinek jest po pravé ruce stavení již stavbou svou se od ostatního okolí odlišující. Lid říká mu „tvrz" i vypráví sobě, že v ní svého času bydlely slečny Trčkovny z Lípy. Pravdivosť pověsti o tvrzi dosvědčuje nám výčet panství Rychmburského z r. 1413., jenž dí o městě našem: „Hlinské, municio et oppidum." [26]) Při Skuteči pak žádná municio! I nepříčí se nic pravdě, že panské tvrzi této kromě jiných účelů nyní neznámých též ten byl vytknut, aby ve svých zdech hostila vrchnostenského zřízence celního. Při stanovišti celním usadila se řemesla, zejména hrnčíři, kteréž klade pověsť za zakladatele města Hlinska. [27]) Měli tu hojnosť výborné hlíny,

[25]) K. Tieftrunk: Odpor stavův českých, str. 298. — Později zase k ruce vrchnosti zde i ve Skuči na tamní cestě bylo clo vybíráno, až r. 1656 dne 24. června Bohuslav Ferd. Leop. Berka z Dubé a z Lipého propustil Hlineckým spolu s jinými příjmy clo, „kteréž od starodávna v městě Hlinském se vybírá a to též do důchodův Rychmburských přicházelo." Měli pak se o clo dohodnouti se Skutečskými, kteří stýskajíce, že při jich městě málo cla se schází a naproti tomu že ze všech stran města mnohem větší opravy cest mají než Hlinečtí, kudy „daleko více lidí přes svět pracujících se uchyluje a formané jedou nežli skrze město Skuč". Vidno, že cesta od Chrudimě nešla Skučí k Hlinsku, nýbrž mimo Skuteč. Psal jsem o clu tomto obšírněji v „Jitřence" r. 1889 v rozpravě „Byla to léta zarmoucená". — Srv. „Posel z východ. Čech" I. roč. 1873 č. 12; Karel Adámek: K dějinám Hlinska a okolí str. 27, téhož Chrudimsko str. 5, 68; Památky IX. 429 a 430.

[26]) Reliq. tab. II. 98: 1413, 21 Mart.... in Rychmburg castrum, Skutecz oppidum, Hlinske municionem et oppidum, curias rusticales et tabernas cum censu ad dictum Rychmburg castrum et Hlinske pertinentibus...

[27]) Památky I 175 a IX. 247 a 252, Sommer V. 249, Karel Adámek: K dějinám Hlinska a okolí str. 3 a 8. — U Hlinska připomíná se ves Strana ještě r. 1392. (Rel. tab. I. 548, Archiv český III. 470), nyní sluje tak část města pod nádražím, na jejímž místě ves ona byla. S ní připomíná se též ves Přerostlé, jež se jmenuje nyní Hamry. V Diadochu Paprockého připomínanou

z níž po staletí robili své bytedlné a vyhlášené zboží a nádobí. — Vystoupivši svahem k nynější radnici stočila se cesta hlubokým úvozem stále již od řeky stoupajíc do kopců za radnici, kdež dobře je zřejma na mnohých místech. Za Skalkou přeťavši nynější cestu studnickou u kříže r. 1790 zřízeného uhnula v pravo a vinula se k svahu dvoutemenného Hradiště Hlineckého, s něhož jest rozhled po krajině velmi znamenitý. Vidí se nejen po Chrudimce a k rybníku Janouši u Stružince, nýbrž i k Zubřímu a vrchům u Nasavrk, přes Hlinsko pak na Babakovské lesy, Holetín a Medkovy kopce, s druhé strany pak za Chlum a do hor Žďárských, z nichž vyniká nejlépe Žákova hora (Mons clerici), a na Vortovské lesy. Pod Stráží čili Studnickým vrchem postupovala opodál Studnic, jejichž obyvatelé za dávna poskytovávali přípřež na nedobře sjízdném kuse cesty u Hradiště. Horskou krajinou mezi Chlumem a Košinovem v okolí lesa Kobylice došla ke Krucemburku, známému již v XII. věku mincovnou, v níž se razil kov ze stříbrných dolů krajiny brodské. Dále pak jelo se ke Žďáru na Moravu.

Ze zpráv o průchodech po cestě Chrudimsko-Hlinecké a Vysokomýtsko-Skutečské konaných zmíníme aspoň jediné, pochodu husitských vojů. Od Kutné Hory táhli Pražané na Žleby a Lichnici, i dočkavše voj, jejž Žižka, pohubiv na Klokotském ostrově Naháče, přiváděl, přitrhli společně třetí den po sv. Marku (25. dub.) r. 1421 k Chrudimi, kterouž vzavše táhli na Podlažice, odtud na Rychmburk, spálivše prve na poli Chmelnici Podlažického opata Jana, jehož popel do blízkého rybníka odtud Spálivcem do dnes zvaného smetali. Žižka dobývaje hradu Rychmburku s protější Žižkovy skály upustil od podniku toho nechtěje se déle meškati na svém pochodu. Hradu dobyli r. 1425 Sirotci. Žižka od Rychmburka táhl do krajiny Mýtské, kdež dosud žije v podání lidu pochod jeho. Tábořil prý u Bílého Koně na místě řečeném Žižkův stůl, když část voje jeho útočila na hradbu Rabouňskou, za níž hájili se udatně vůkolní obyvatelé. Že pak se uhájili, zove se podnes Rabouň nedobytnou Rabouní. Jiní obyvatelé ukrývali prý se v pískovcových skalách Dolanských v Žižkových pivnicích. Po mnohém vítězství v krajině Mýtské spojili se Pražané sesíleni zástupem Oldřicha Vaváka z Hradce s Žižkou a Tábory, i ubírali se ku Hradci nad Labem.

Příhodná i strategicky důležitá poloha těchto cest právě popsaných byla zajisté neposlední příčinou, že i v pozdějších věcích tudy přečasto čety vojanské se ubíraly. Vůbec pak nemálo jest potřebno, aby, jako stezkám zemským značná pozornosť a píle se věnuje, taková též cestám tržním byla věnována. Není věru možno mnohým příběhům dávným důkladně srozuměti bez znalosti starého českého místopisu vůbec, sítě a směru dávných cest zvláště. Zevrubné vyšetření směru tržních cest jest důležito také pro dějiny kolonisace naší vlasti jakož i pro historii obchodu a tržby našeho národa.

---

osadu Sedlištku dlužno hledati u Svatojanských lázní nad Hamry neb v okolí samoty Veselky pod Hradištěm Hlineckým. Zevrubný popis cesty této v okolí Hlinska pro obmezenosť místa vypustivše, připomínáme, že v archivu městském doklady různé shledány býti mohou, zejména ve Fassionsbuchu z XVIII. v. mnohá jména tratí naznačují směr cesty starodávné.

O bývalém kroji národním na Blatensku.

Napsal *Josef Smola.*

Promluvím o národním kroji na Blatensku bývalém, jenž důstojně řadil se po bok ostatním českým krojům. Žel však, že vzpomínka tato vlastně je vzpomínkou pohrobní, neboť národního kroje na Blatensku již od r. 1848 více není. Za zprávy, jež o pěkném kroji tomto podařilo se mi získati, děkuji sousedům z rodiště mého Buzic, kteříž, když se u otce mého „na hromadu" scházívali, přátelsky mi vypravovali o kroji, jejž nosívali druhdy aneb jehož byli pamětníky.

Že české kroje bývaly krásné a malebné, uznala bez výminky všecka cizina — vždyť mnohde chtíce býti před světem lepšími, naše prohlašují za své původní. Jak podivně však vyhlíží nyní náš venkovan v tom západnickém šatu a jeho neumělém střihu! Tu zříme zbytečný nádor, tam bouli a podobně, tak že u mnohého člověka připadá nám, jako by jeho šat přistřižen byl z pytlů. A co říci o tom souladu barev, jímž oko naše je až běda uráženo. Jaký to rozdíl, popatříme-li pak na muže nebo ženu v národním kroji.

Mám-li mluviti za sebe, přiznám se, že kdykoliv pohlédnu na skupinu osob obojího pohlaví, oděnou v kroj národní, a přidruží-li se k nim venkované v bezvýznamném kosmopolitickém šatě, neubráním se dojmu, že tu zástup bohatýrů se svými služebnými.

Přisvědčí mi každý zajisté, že národní kroj zvyšuje krásu těla a činí vzezření obličeje lahodnějším a něžnějším.

Národní náš kroj vedle řeči a písně je tou nejpodstatnější a nejzjevnější známkou češství.

Praví li někdo, že v Praze potkal Slováky, tu mezi znaky představy o nich nachází se vezdy znak „národní kroj". Dí-li mi kdo, že mluvil s dívkou od Plzně, představuji si ji jen v kroji národním. U představy „Blateňan" znaku toho již nemáme — ztratiltě tudíž lid náš na Blatensku mnoho ze své svéráznosti!

Připočteme-li k tomu ještě, že národní kroj byl tak trvanlivý, že byl otcem synovi a matkou dceři předáván, nahlédneme, že i v ohledu hmotném máme ze změny té škodu. Lid náš dal se unésti proudem měnivé mody, na niž vyhází věru mnohem více než kolik stál trvalý a trvanlivý kroj český. Dnes sami naši venkované, stěžujíce si na

chatrnost látek s vycítěným žalem vzpomínají toho trvanlivého, zavrženého starodávního kroje národního!

A která je toho příčina, že lid náš upustil od národního kroje, jenž mu byl vlastní? Dí se obyčejně, že způsobil to vliv osvěty. Spíše bychom to nazvali pitvořením se po jiných.

Nám však u věci té tane na mysli ještě jiná důležitá okolnost a příčina, jež by mohly býti také místními. Až do r. 1848, jakž známo, selský lid náš poháněn byl na robotu. Považován byl za bytosť, jež stvořena byla ku práci pro jiné.

Udržován v nevolnosti a nevědomosti stal se terčem vtipu a posměchu. V tomto stavu ponížeností nadešel den svobody, sedlák se stal svým vlastním pánem! A tu se domnívám, že sedláci cítíce se býti takořka jinými lidmi, lidmi svobodnými, odvrhli národní kroj jakožto jediný zevní a zřejmý znak, podle něhož poznáváni jsou jako „hloupí" sedláci, odvrhli národní kroj, aby nestávalo mezi nimi a měšťáky zevního rozdílu a jim se v městském oděvu vyrovnali, odvrhli kroj, který je upomínal na porobu, urážky, nadávky a ponižující výsměch. Velice tu na mnohých místech padá na váhu rok 1848; venkované Blatenska mi ho výslovně označili jako dobu zániku původního jich kroje.

Základem u výkladu kroje bude mi sváteční kroj letní. Přidržuje se kroje, jaký se nosil v obci Buzické, dokládám, že od kroje toho v podstatě se nelišil kroj ostatních Blateňanů.

Muž sňav s těla tlustou košili koudelnou, převlékl se na neděli do tenké košile sváteční lenové. Po té oděl se v žlutavé koženky, jež sahaly málo pod kolena. Pod konce nohavic, jež byly na vnější straně trochu rozstřiženy a jedním řeménkem [1]) na každém cípu opatřeny, vpravily se hořejší konce oblečené bílé punčochy, jež zavázáním nohavic náležitě upevněny, tak že neslézaly. Koženky bývaly trvanlivé a proto obyčejně dědičné, tak že po starci trhával je syn a někdy ještě i vnuk. Musily leckde bývati otci a synu společny, jakož zvídáme od „mlaďáka" pějícího:

„Mám kalhoty koženy,
jenom že jsou dluženy:
táta mi je půjčil,
abych já se učil
doma sedat u ženy." (*Erben.*)

Dalším oděvem byl soukenný lajblík modrý, zelený nebo černý, osázený řadou mosazných knoflíků svislým, přímým směrem sestavených. Měl krátké šůsky a nosil se na místo nynější vesty.

Pak oblékal se kabát ze sukna zeleného neb modrého s dlouhými šosy dosahujícími až na lýtka. Když vítr zahrával si s těmi dlouhými šosy, připomínaly tak vidlicovitý ocas vlaštovčí. Rovněž jako živůtek byl i kabát ozdoben dlouhou řadou mosazných knoflíků hustě sestavených.

---

[1]) Na jednom řeménku každé nohavice byl pro okrasu upevněn kožený střapec.

Na krk uvázal se šátek bílý, přes něj pak na vrch černý hedvábný tak, aby okraj bílého nahoře úzkým pruhem vyhlížel. Úprava šátků na krku dělala dojem, jako by hedvábný šátek zavázán byl na límci nebo na nákrčníku. Dnes bílý šátek již se neváže. Na místo něho postaví si hospodář límec u košile bavlněné pevně přišitý, přes něj zaváže hedvábný nebo kosmonoský šátek, nechávaje úzce kraj límce vyčnívati, načež tento přes šátek přehne. Mnozí mladší hospodáři nosí nyní mašle. O jinoších však výhradně to platí.

Mužský pravidelně narazil si na hlavu čepici se zeleným vrchním dnem a beránkem z kůže vydří. Jiný místo vydrovky uspokojil se bílou čapkou okrášlenou na vrcholi střapcem. Na tuto teprve vtiskl se černý širák měkký s řádnou střechou.

Vsunuv pak „modlitby" do jedné a barevný kapesník, spíš větší než menší, do druhé kapsy táhlého šosáku a chopiv se rákosové holi s ohnutým držadlem nebo deštníku nadmutě sbaleného, spěchal Blateňan k „božímu slovu" do města.

Lid náš je v každém ohledu šetrný, není tudíž divu, že v kostele muži ani jinoši neopomenuli klekajíce pokládati si kapesník pod kolena, a že muži vracejíce se v létě z kostela domů a svlékše skoro z pravidla kabáty, aby kabátu nepomačkali, navlékli ho závěskou na hůl a přehodili přes rameno.

Tak asi šatili se zámožnější, kdežto někteří chudší chalupníci a mnozí podruzi musili se spokojiti šatem plátěným, v zimě šerkovým. Ano mnohým i boty byly takořka přepychem, na př. Václav Outlý, chalupník, maje dlouhý až na paty plátěný kabát, chodil do kostela bos. Prostý život celý týden, prostý i ve svátek.

Ale i na statcích ve příčině obuvi nebylo právě rozkoše. Mužští z Bělovic a ze Záboří čekávali jeden na druhého, až se z místního kostela vrátil, aby si od něho boty vzal a do kostela se vydal. Starý sedlák Zelenka z dolejšího statku také do dnes říká mladším soudruhům: „I, děti, nenaříkejte, není bídy! Já už byl chlap a neměl jsem co vzíti na nohy; chodil jsem bos do kostela."

Obuví sváteční byly nízké po kotníky sahající střevíce s přeskami. Na nártu, jenž byl hluboce rozříznut, upevněny byly přesky, jimiž pevně uzavírán otvor nártní. Byly asi 5 ctm. dlouhé a stejnoměrně vypouklé, aby na nárt dobře dopadly. Čím více kdo měl přesek na střevících tím více si na tom zakládal.

Z obuvi ve všední den nejobyčejnější byly dřevěnky čili dřeváky. Muži, jinoši, dívky, děti a čeleď obojího pohlaví v nich si důkladně vyšlapovali — tak jako dosud. Hospodyně doma a dcery, musí-li vyjíti přes humna nebo k sousedu, nosívají pantofle.

K hřmotu dřeváky způsobenému odnáší se obsah prostonárodní, na Blatensku kolovavší písně:

„Nic mně tak neklapne
jako dřevák — vák,
jako dřevák — vák,
jako dřevák."

Mládež chodila taktéž v dřevácích i do školy. V Blatné brávala je s sebou do učebny a uložila je v řadě na stupínku za tabulí při stěně. Ve Škvoreticích odložila je zase ve školní chodbě. Dovolil-li si některý zlovola nevčasný žert a mládeži dřeváky tiše na různo rozestavil a pomíchal, způsobil jí po vyučování zlou chvíli. Trvalo to pak dosti dlouho, než každý přišel ku své obuvi.

Ten neb onen hospodář obliboval si v pantoflích, uříznutých z odložených holínkových bot. Kdo chtěl míti něco lepšího než dřevák, zhotovil si trepky. Vysoustruhoval si zkrátka struháčem na dědku (stolici strouhací) silné dřevěné podešve a na ně hřebíčky přibil telecí povláčku, jíž si každý hospodář ze zabitého dobytčete vydělávati dával.

V zimě ve svátek vyměnili mužští nízké střevíce za vyšší polo-boty anebo, v čas tuhé zimy, též za boty holínkové. Na místo širáku, vydrovky nebo čapky nastoupila vysoká schořovice, jež byla na levé straně nižší, kdežto na pravé vyšší straně byl šev svislý, vyzdobený čtyřmi mašlemi.

Na kabát hodil se řasnatý modrý plášť soukenný až i s pěti „krágliky". Hořejší okraj nižšího palimce byl vždy kryt dolejším okrajem nejblíže vyššího palimce. Pátý palímec dosahoval dolním okrajem až na boky mužovy. Později umenšovali počet palimců, tak že nejpozději nosil se plášť toliko s jedním palimcem. Chudší byli rádi, když na místo dražšího, nádhernějšího šatu opatřili si bílý šat šerkový, z látky to vlněné na osnově nítěné. Šerku, již utkal tkadlec, nosili si občané do Strakonic valchovati a vybíliti. Šerkový kabát všední sahal až na paty a nosil se hlavně na robotu neblahé paměti. V zimě byl oblekem pracovním.

V létě ve všední dny nosili zase šat plátěný. Plátěné kalhoty jen z části kryly lýtka. Vedle bílé vesty plátěné nosili halenu čili kazajku barvy černé. Všední košile, jež byla z tlustého koudelného plátna, neměla rozparek na prsou jako dnes, nýbrž vzadu i vázala se na tkaničky. Taktéž límce u rukávů zavazovaly se tkanicemi k nim přišitými.

K vůli domácí potřebě pěstoval se len dosti hojně, později kupován nejvíce ve Čkyni a vůkolí, nyní hospodáři kupují zboží hotové většinou u židů.

U ženských byl taktéž ustálený oděv národní. Za přepych by se bylo považovalo, kdyby byla některá ze ženských oblékla na se košili celou „tenkou" lnovou. To by se bylo příliš jemného plátna spotřebovalo. Proto navléklo se to jinak. Tílko košile bylo koudelné jako celá košile mužská, čili bylo „tlusté"; na podolek dalo se nejhrubší plátno, a to klučené. Krátké široké a pěkně načechrané rukávy na konci zdrhovací tkaničkou se zavazovaly. Okraj býval okrášlen krajkami. Byly z tenkého plátna, neboť bývalo je viděti v neděli odpoledne a u muziky, ve kterýchž obou případech ženské špenzr čili kabátec odkládaly. Služebné dívky dostávaly mezi jiným šatstvem též košile. Košile dcerek selských lišila se od košil dcerek chudších, které spokojily se s tílkem i rukávy klučenými.

Na nohy oblékly se bílé punčochy a střevíce obyčejně brynelové, v zimě kožené, jež zavazovaly se na nártu dvěma stuhami, vedenými od předu obapol kolem nohy do zadu a opět na nárt, kde se z nich kličkami vytvořila pěkná mašle.

Sukně „štráfované“ sahaly asi do dvou třetin lýtek a bývalo naděto 10 až i 15 sukní.

Zvláštní zálibu, jako všude mezi Čechoslovany, měly a mají u nás venkovanky v hojném počtu sukní na sobě oblečených, tak že jak lid praví, vyhlížejí jako kadečky.

Když venkovanka nabrala na se do libosti sukní, obleče lajblík, t. j. šněrovací živůtek, jenž sestává ze 2 shodných a volných dílů na hrudi a páteři se šněrujících. Při okrajích, kde se šněruje, jsou vpraveny okostice. Zadní stuha šněrovací bývala červená a byla trvale zašněrována; přední šněrovala se při každém oblékání a svlékání. Byl v průramku nejužší, v páteři nejvyšší opatřen šlemi, aby neslézal. Každá polovina živůtku byla přímým prošíváním rozdělena na 5 polí; pravá měla u předního šněrování ještě límec, jenž tvořil šesté pole a připadl zrovna na střed hrudi a měl za účel přikryti v předu zašněrované místo. V předu přes celá pátá pole přišita byla pinta, t. j. poutka z téže látky jako živůtek. Byla zšíří asi 3 cm. Zapjata přidržovala límec, aby dobře šněrování kryl. Hranice mezi poli vedle prošívání bývaly ozdobeny bílou nebo žlutou portou (stuhou).

Živůtek hotovil se z hedvábí, damašku, kreditonu (t. j. hedvábná látka s tisknutými květovanými obrazy), ze sametu anebo sukna. Nejkrásnější živůtek byl damaškový, jenž hochy musil očarovávati. To v paměti zachovala píseň dévice, jež pěje:

„Na krátce, na dlúze
že já se nevdám,
že já damaškovej
živůtek nemám;
est-li ho nemám
já si ho zjednám
tobě to, holečku
na truc hudělám.“ (*Erben.*)

Fěrtoch čili široká zástěra býval hedvábný nebo damaškový s krásnými rostlinnými tvary. Šíře jeho měřila kolem 9 dm., výše o něco méně. Nahoře měl plno náborů jako zástěra a je tam lemován stuhou hedvábnou, taktéž květovanou, avšak jinobarevnou, než fěrtoch vlastní.

Dále oblékal se zelený soukenný kabátec čili špenzr. Rukávy jeho v ramenech široké v zápěstí se velice zúžovaly a límcem končily; tu zapínaly se na dva knoflíčky. Rukávy na ramenách měly vyvýšené nábory. V kříži špenzr ozdoben byl varhánkami, složenými z téže látky jako špenzr (zvýší asi 6 ctm.). Špenzr v předu zapínal se na 4 knoflíky a zakryl živůtek úplně.

Krk ozdoben byl stuhou, na níž pomocí ouška navlečeny byly peníze z drahého kovu. Bývaly to obyčejně dva dukáty nebo dva zlatníky.

Svléknuvše špenzr i lajblík, ovinuly si ženy okolo krku přes prsa šátek hedvábný nebo kosmonoský červený, přes něj upravu[illegible] se bílý tylový šátek a cípy jich zastrčily se pod šněrovačku.

Čelo podle vlasů ozdobovaly si aksamitovou sametkou.

Hlavy ženy i dívky pokrývaly čepcem, který stkvěl se nádhernou úpravou. Dýnko bylo ze zlatého nebo stříbrného dracounu, někdy ještě penízky ozdobené. Čepec byl bohatě ozdoben krajkami a širokou červenou stuhou. Krajek bylo nejvíce nad čelem a při spáncích. Stuha vedena byla na přední části rovnoběžně s okrajem, dále k dýnku, u něhož ze stuhy vytvořena byla veliká mašle. Konce stuhy na loket i dva splývaly po těle volně dolů. Červená hedvábná stuha bývala květovaná. Čepec byl poměrně drahý: tak na př., čepec mé matky stál 25 zl. Čepce vyrábějící ženy sluly škroběny čili škrobařky, i byly jen v některých obcích.

V zimě bylo arci nutno též ženám opatřiti se něčím teplejším. Tu konal službu krátký kožíšek vyvatovaný a beránkem lemovaný. Čepec vyměnil se za velký, vlněný šátek, jehož cípy vedly se kolem krku do předu, tam zkříženy vedly se do zadu a tu se zavázaly. Bylo při tom zvláště dbáno, aby visící cípy byly stejně dlouhy.

Širošírý okruh blatenský ve příčině kroje jest od roku 1848 jakýmsi zálivem onoho cizáckého, západnického, světoobčanského moře, jež většinu naší vlasti zaplavilo a kteréž dnes hlodá na luzích plzeňských, domažlických, klatovských, budějovických, jindřichohradeckých, třeboňských a táborských. I tu znenáhla odkládá se náš krásný kroj jako věc přežilá. —

Čtyřicet let tomu, co takořka rázem na Blatensku vymizel krásný kroj národní, zůstaviv jen skrovné a chudičké stopy po sobě. Než uplyne ještě další čtvrtstoletí, bude v kraji tom málokdo míti vědomí o tom, jak kroj ten vyhlížel!

Různé zprávy.

Žádosť za ochranu starodávných památek českých. Ve své schůzi dne 12. listopadu usnesl se výbor „Společnosti“ naší, že podá slavnému sněmu království českého žádosť za ochranu památek starodávných. V petici této, jejíž osnovu vypracoval jednatel K. V. Adámek, doličují se smutné následky volného vývozu starožitností a památek našich do ciziny, i oceňuje se a uznává nemalá důležitosť a význam spolupůsobení samosprávných sborů našich při záchraně starodávných památností. Výbor vznáší zdvořilou žádosť ke slavnému sněmu, aby vyzvání a nařízení, jež dne 12. června 1868 pod č. 10.640 zemský výbor království českého samosprávným sborům vydal, bylo znova vyhlášeno. Bylo by si pak zejména přáti, aby samospravní sborové naši úplné seznamy všech starožitností, uměleckých a historických památek, listin, knih pamětních i jiných starodávných spisů, též památek prostonárodního umění v okršlku jich působení se vyskytujících podrobně s udáním míst, kdež v okršlku se chovají, zaznamenali, dále pak aby o zachování a nescizování památek těchto se starali, buď je opravujíce neb k opravě a zachování jich přispívajíce a vybízejíce. Budiž též doporučeno okresním i obecním zastupitelstvím zakládání musei krajinských, v nichž uchovávány buďtež hbité starožitnosti a památky prostonárodního umění. Rovněž jest si přáti, aby usnesení rozpočtové komise sněmovní o archivech učiněné dne 2. listopadu 1889 bylo, pokud možno, rozšířeno, jakož i by slavný sněm království českého uchopil se iniciativy v příčině zákonitého upravení těchto neblahých poměrů, jimž lze přítrž učiniti toliko přísným zákazem obchodu a vývozu starožitností do ciziny. Též knihám pamětí, jež předkové naši pilně a důkladně sepisovali, uloživše v nich cenný a zajímavý materiál pro poznání naší minulosti, budiž věnována větší péče. Výbor upozorňuje, že by bylo záhodno a včasno, aby zejména výnos zemského gubernia českého, dne 31. srpna 1835 nejvyš. purkrabím Karlem Chotkem z Chotkova a Vojnína vydaný, byl opětně publikován a v paměti osvěžen. — Dne 14. listopadu (v 18. schůzi letošního sněmovního zasedání) podal sněmu petici naši zemský a říšský poslanec p. Karel Adámek, jenž slíbil ochotně žádosti naše podporovati. Zítřejšího dne položena byla na program a v úvahu vzata od rozpočtové komise sněmovní. K návrhu poslance p. K. Adámka, jemuž přidělen byl referát o petici

naše komise rozpočtová se usnesla **jednohlasně**, aby petice naše [illegible] byla výboru zemskému, i ustanovila, by tento žádosti naše [illegible] nejbedlivěji uvážil. Tudíž **potkal se první tento krok náš s úplným zdarem.**

Archaeologické nálezy v Podbabě. U Podbabské sladovny a cihelny objevilo se letos několik jam, naplněných popelem, střepinami, kostmi a j. Pokud bylo možno posouditi, rozkládalo se celé naleziště na ploše mezi silnicí, náspem stavěné zde vlečné dráhy a mezi továrnou a obsahovalo dvě vrstvy kulturní, spodní ve hloubce asi 1·5 m. s nejstaršími památkami v jamách kulturních, jež měly průměr 80—140 cm. a hloubku asi 1 m. Z nádobek, vesměs vzácných to nálezů, jež podařilo se získati „Společnosti" naší, zasluhuje zvláštní pozornosti nádobka hruškovitá, urobená ze žluté hlíny plavené, jež jest 6½ cm. vysoka, v otvoru 5 cm. a na břichu 8 cm. v průměru; dno má zakulacené a tam, kde se lomí a úží se šikmo k otvoru, jsou tři malé pupíčky kolmo provrtané (a to tak jemně, že jehlu nelze prostrčiti), jimiž povrch její rozdělen jest ve tři pole.[1]) Každé ozdobeno přímočárně vyrytou podobou bezhlavé žabky. Dvě žabky mají okončiny, třetí je bez nich. Pozoruhodný tento způsob ornamentiky keramické, jenož vzor přímo z přírody vzat, jest tím zajímavější a vzácnější, že podobných kreseb zvířecích na předhistorických nádobách českých posud neznáme. Uvedená nádobka jest prvá a jediná svého druhu. Mají ovšem nádoby české buď podobu zvířat (Čáslavská baňka v podobě beránka, Stradonický hliněný vepřík) nebo ucha[2]) a výběžky u otvoru přetvořeny jsou v hlavičky jelenů, býků (Stradonice, Černý Vůl), avšak to vše [illegible] práce vypuklá a zřejmě lišící se jak způsobem znázornění zvířete, tak [illegible] podobou nádoby samy od jmenované nádobky s obrazem pouze vyrytým. Podobné kresby zvířecí, vryté do hlíny, avšak mnohem zběžnější, spatřují se na obličejových popelnicích[3]) z Pruska a Dánska. Naše nádobka souhlasí s nimi ve tvaru, liší se avšak rozměrem a také tím, že jest bez vypuklého obličeje, jakéž bývají na nádobách z míst již jmenovaných. Ostatní nádobky v Podbabě nalezené jsou vesměs malé, podoby [illegible] a válcovité s pupíky a řadami teček, sestavených zvláště v [illegible] řádky a trojúhelníky. Vedle toho nalezeny v této vrstvě střepiny hrubých nádob s ornamentem štipcovým, zlomek nádoby [illegible] hrdlem vpíchány byly dvojité obdélníky, střepina s [illegible] přes sebe vrytými a skupinu kosočtverců tvořícími, [illegible] a [illegible] bronzová. Z těchto jam kulturních po[illegible] mazanice, do níž přimícháno hojně zbytků [illegible] a zlomky lebek lidských, jež prý ležely mezi [illegible] na vypálené hlíně v jamách. Druhá vrstva teprve

[1]) [illegible] Památkách XIV. 532 str. Nádobka ta vyobrazena tamže na [illegible] tamtéž ostatní nádobky „Společnosti přátel starožitností [illegible] vyobrazeny. *J. Ch.*

[2]) [illegible] pracech na Zkamenělém zámku u Hlinska [illegible] originální ucho massivní, jež má podobu [illegible] *K. V. Adámek.*

[3]) [illegible] Gesellschaft zu Königsberg. Dreizehnter [illegible] *J. Ch.*

u továrny pozorovaná obsahovala střepiny s mnohonásobnou vlnicí, tedy zbytky z doby daleko pozdější. Porůznu na vyházené hlíně nalezena silně obroušená kosť, zlomek broušeného nástroje kamenného a odštěpek pazourkový. *J. Ch.*

In antiquo vivo cingulatorum. Na staveništi domu č. p. 133 st. (nové 3) v Nikolandské ulici na Novém městě Pražském nalezeno veliké množství starožitnosti z různých věků. Objeveny tu 3 studně, kamenem vyzděné, bez vápna, naplněné celými nádobami a střepinami. Vedle toho nalezeno ve značné hloubce 9 koster s nádobkami a ozdůbkami. Studně tyto měly průměr asi 1 m. a hloubku kolem 2—3 m. Celkem nalezeny tu nádoby hliněné i tuhové, s vlnicemi a jinými ozdobami. Z nejstarší doby byly tu zlomky tuhových nádob s mnohonásobnou vlnicí (jediná nádoba tuhová nalezena celistvá, avšak zničena) a současné kelímky hliněné; oba tyto druhy nádob shodují se s těmi, jež známe z Levého Hradce, Slup a Vyšehradu. Těchto kelímků celých nalezeno veliké množství, nepočítaje v to střepiny. Některé z nich byly provrtány, podobně i tuhové (jedna škvára tuhová měla v dírce železitou škváru a kromě toho nalezeno dno hliněné nádoby s částečné zachovalými stěnami, v němž byl železitý obsah tvaru nádoby. Také železitých škvár byla veliká hojnosť). Ostatní staré nádoby shodovaly se s nálezy, jež pocházejí z podobných studní. Jmenujeme tu jen Hradec Králové, Nymburk, Chrudim, Žižkov. Byly pak nádoby tyto tvaru baněk, džbánů, krajáčů a misek s hubičkou. Jediná nádoba měla znak na dně, totiž kruh rozdělený křížem ve 4 pole. Jiná pak nádobka naplněna byla semeny, podobnými hruškovým a třešňovým. Ostatní pak věky zastoupeny byly jak střepinami, tak nádobami celými, bez i s glasurou a kachlíky všech dob. Také něco mincí nalezeno, avšak z doby pozdější. Dlaždice jež se tu jediná objevila, ozdobena byla úhlopříčně položenou mandorlou, v níž byl chobotnatý list, dubovému podobný; takovéto dlažice nalezeny v starobylé kapli sv. Kříže v Poštovské ulici. Také zlomky vkusně pracovaných pohárků středověkých, ze skla vyrobených tu objeveny zároveň s různými nádobkami skleněnými. Naleziště toto souvisí s nalezišti v Ostrovní ulici, kdež zejména na staveništi starého transportního domu a domu č. p. 1681 mnohé starožitnosti nalezeny, z nichž některé Společnosť naše získala a městskému museu Pražskému darovala. Nálezy zejm. z Nikolandské ulice svědčí o tom, že v místech těch bývala osada řemeslníků, jež asi koncem X. neb počátkem XI. věku vzniknuvší udržela se až do vzniku Nového města Pražského (r. 1348). Pojata byvši potom i s okolím svým v obvod tohoto města zachovala památku svou i pro léta budoucí v pojmenování „in antiquo vico cingulatorum". Názvem tímto, s nímž se shledáváme r. 1397, tedy nedlouho po založení Nového města, dobře jest označeno stářiosady bývalé. *J. Ch.*

Z Vyšehradu. V podzimku r 1888 přišlo se na četné starožitnosti na pozemku před proboštstvím ve tvrzi Vyšehradské, jež úplně shodují se s památkami z hořejší vrstvy kulturní ve Slupech, kdež bývala osada Psáry. Nalezeny tu střepiny z nádob tuhových s mnohonásobnou vlnicí a vřezy, někdy též provrtané, necelé kelímky z hlíny červené na tavení kovů a rozmanité zlomky nádob hliněných ornamentovaných.

Z těchto dlužno zejména uvésti necelou nádobu podoby vědrovité s vypuklými pásy šikmě zařezávanými, jež asi 1 m. původně vysoká byla a znak mřížovaný na dně má. Jiný znak zde nalezený představoval kruh křížem ve čtyry pole rozdělený. Objevil jsem tu nedaleko studánky 2 jámy asi 1·20 m. dlouhé a 0·50 m. široké, naplněné ornicí a střepinami druhů právě uvedených I věci jiné, jako bronzová jehla a náramek, korály, přesleny, kosti zvířecí též spracované (srnčí, koňské), podkůvka kon[illegible], mlýnek a brousek podlouhlý z prahorní břidly na tomto nalezišti objeveny i zachovány; pouze mlýn z červeného pískovce, rozražen na několik kusů, zmizel s rumem. Ostatní starožitnosti z míst těchto (kus dlaždice s drobnými čtverečky vtisknutými, kachlíky, železná žabka vinařská, hrot, zlomky bronzového křížku, mince atd.) náležely středověku. Všecky starožitnosti tu nalezené získány pro „Společnosť“ buď darem, buď koupí, i věnovány od ní museu království českého. *J. Ch.*

Na hradišti Lštění nad Sázavou nalezeny a Společností získány zlomky nádoby džbánovité asi 1 m. vysoké až 1 cm. silné a do červena vypálené. Ozdobena byla pod hrdlem řádkami teček nástrojem vtisknutých; o něco níže stály kolmo vryté ornamenty tohoto tvaru: přímka nahoře i dole se rozbíhající s vedlejšími rameny dolů zahnutými. Znak na dně tvořilo jednoduché kolečko. Vedle toho nalezeno též několik menších střepin z podobných nádob a 6 přeslenů hliněných. Jest to prvý dosud známý nález starožitný z hradiště tohoto, které Kosmas připomíná r. 1055 jako „castrum munitissimum“ tehda ještě obydlené. *J. Ch.*

Pověry lovecké. [1]) Kdo by dobře střílети chtěl, vezmi z dudka srdce, zavaž je do šátku, polož to na levé rameno, i trefíš pak, co budeš chtíti. Ručnici opravíš, natřeš li ji krví vrabce v nový outerý zastřeleného. — Z hrdličky srdce sněz a pavouka živého vezmi do skořápky ořechové a na hrdle nos; zabiješ všechno, nač střelíš. — Ve střelbě abys nabyl dovednosti, vezmi vejce od slepice, z kuřete mozek. Kdekoliv tím pomažeš, rozrazíš. — Abys se nechybil, k čemu bys střelil, vezmi srdce a játra z netopýra, osuš to na prach. Při lití kulí dej jej do olova, i trefíš všechno. — Žádný tě neočaruje, budeš-li u sebe nositi na prášek spálenou žábu. — Neraníš se nikdy, zašiješ-li si do kabátu kořeni zlatohlávkové grošem vyhrabané. — Nikdo tě nezastřelí, budeš-li při sobě nositi slova: „absus acha“, a jakož tuto [illegible] ‡e‡a‡om‡ma‡on‡Sanatu‡Sebestianus‡“.

Pověry holubářské. Pokropíš-li holuby kafrem do devátého dne [illegible]ým a za tři peníze koupeným, tak se ti za nimi jinší potáhnou. — [illegible]-li na trojím panství mateři doušky a strniště, uvaříš-li to [illegible] vodou holubník vykropíš, bude se ti v holubníku hodně ho[illegible] — Téhož docdeš, zavěsíš-li u holubníka černý kmín, neboť [illegible] — Novou neděli zabij holoubě, utrhni mu hlavu [illegible] tři zrna hrachu, ulož ji do střepu plného prsti a země, [illegible]oviny. Potom udělej z hrachoviny věnec. Na které ho-

[1]) [illegible] jakož i ostatní zprávy další podáváme jakožto okus z ná[illegible] archivu spolkového. *K. V. Adámek.*

luby věncem tím prohlédneš v poli, budou prve u tebe, nežli domů dojdeš.

Pokládají se tuto jiné obecné pěkné správy sedlské. Hvězdy když v noci velmi třepotají, nazejtří studený vítr vydají. — Když ráno žáby zvučně křehotají, rychlý déšť a přívaly znamenají. — Jistě jest beze všeho pochybení, když vlaštovice k vodám létají, strojí vodu křídloma tepouce, déšť a mokrosť přijde, věz, v brzce. — Když husy, volavky a kačice drží se spolu koupajíce, i jiní vodní ptáci chvíle té, počasí znamená jistě vlhké. — Když v noci vánoční vítr pověje, knížata mříti budou. Věř cele!

Osudy lidí, kteří na určitých planetách se zrodí, jsou: na lvu nemá štěstí mnoho, na paní mívá štěstí ve svém tovaryšstvu, na kozorožci má mnoho dobrého, na býku bude bohat, na blíženci mívá štěstí k putování, na raku mívá štěstí na vodě a když dočká let 31, bývá živ až do 80. roku.

Hospodáříček škodívá dobytku. Aby pak nepřekážel, docílíš, když v nový čtvrtek před východem slunce vezmeš střemchy a zděláš z ní střelu maličkou a s tětivou louček. Pověsíš vše to ve chlévě na dveřích. Hospodáříček, až přijde, bude míti s tím kratochvíli a dobytka nechá s pokojem.

Čarodějnice ubírají mléka kravám. — Opravíš dobytek, že dobrý užitek zase dá, když vezmeš vody ze 3 studnic, namočíš do ní topinky suché, jež pak dáš dobytku na novou neděli, než slunce vyjde. Smáčeje topinku řekni: „Pane Bože, já po tvé svaté vůli smáčím tuto topinku v této vodě a dávám ji svým kravám, aby měly mléka v hojnosti a jeho tak přibývalo, jako té vody přibývá do těchto třech studnic. Tomu mně dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn a Bůh Duch Svatý na věky požehnaní. Amen.“ — Chceš-li čarodějnici živou dostati a do svých rukou popadnouti, uřízneš v novou neděli před východem slunce klokočovou hůl a jdeš na hřbitov v bílou sobotu aneb před svatým Jakubem, urýpneš tam holí onou kus drnu. Postaviv si drn onen na hlavu, uhlídáš čarodějnici, i budeš ji moci popadnouti. Přijde k tobě též čarodějnice taková, uřízneš-li a ustrouháš-li kus kravího rohu a zakopáš-li vše s kusem srsti pod práh. — Do černého nového džbánu, naplněného mlékem, dej kvasnice ze 3 pivovárů, špendlíky bílé a jehly, též trochu pšeniční mouky. Když je džbán naplněn, zamaž a zandej dobře, i zakopej jej do červeného bahna nebo zadělej jej do ohniště Jistě k tobě musí čarodějnice přijíti. — Sleješ-li nadojené mléko do hrnéčka a jeden roh rozpálených vidlí vstrčíš-li do mléka, aby se zakalil, oslepne čarodějnice na jedno oko. — Vezmi metlu z koštěte, jímž byl meten kostel, a mrskej jí třikráte onu krávu, jíž čarodějnice ubírá užitek. Po každém mrsknutí řekni: „Krávo, jdi mně zase pro tvůj užitek k tomu, kdo ti ho odňal a přines jej domů.“ A hned ona půjde.

Kdybys měl nějakého protivnika, máš bicí tabuli trestat. Vyšed v úterý dopoledne v 10 hodin aneb odpoledne v 5 hodin k jedné lísce, vezmi jeden její jednoroční proutek za vršek, ohni jej až ke kořenu i uřízni proutek tento nožem třemi vyrytými kříži ozdobeným,

říkaje: „Ve jménu Boha Otce, Boha Syna, Boha Ducha Svatého.“ Na proutek pak napiš špičkou nože tento charakter: „edamarych, emaul, emereten“. Jdi k plotu plaňkovému, sundej svůj kabát a pověs ho na ten plot. Bij, jak můžeš, zmužile kabát, říkaje jméno svého protivníka, kterého chceš bíti. Kdybys nějaký hlas slyšel, přestaň; sice bys protivníka utloukl. Jest zkušeno.

Na sv. Jana Ev. o vánocích dej osvětit bílé víno a jak přijdeš z kostela, vezmi 3 klasy žitné i se zrnem a pokrop své celé jmění, cokoliv jest. Nikdo ti nic neodcizí a kdyby odcizil, neužije, neboť, když se noc dnem dělí, musí kradené opustit a toto zpátky se jistě dostane. Osení a obilí pokropené nebudou ani myši ani vrabci ničiti.

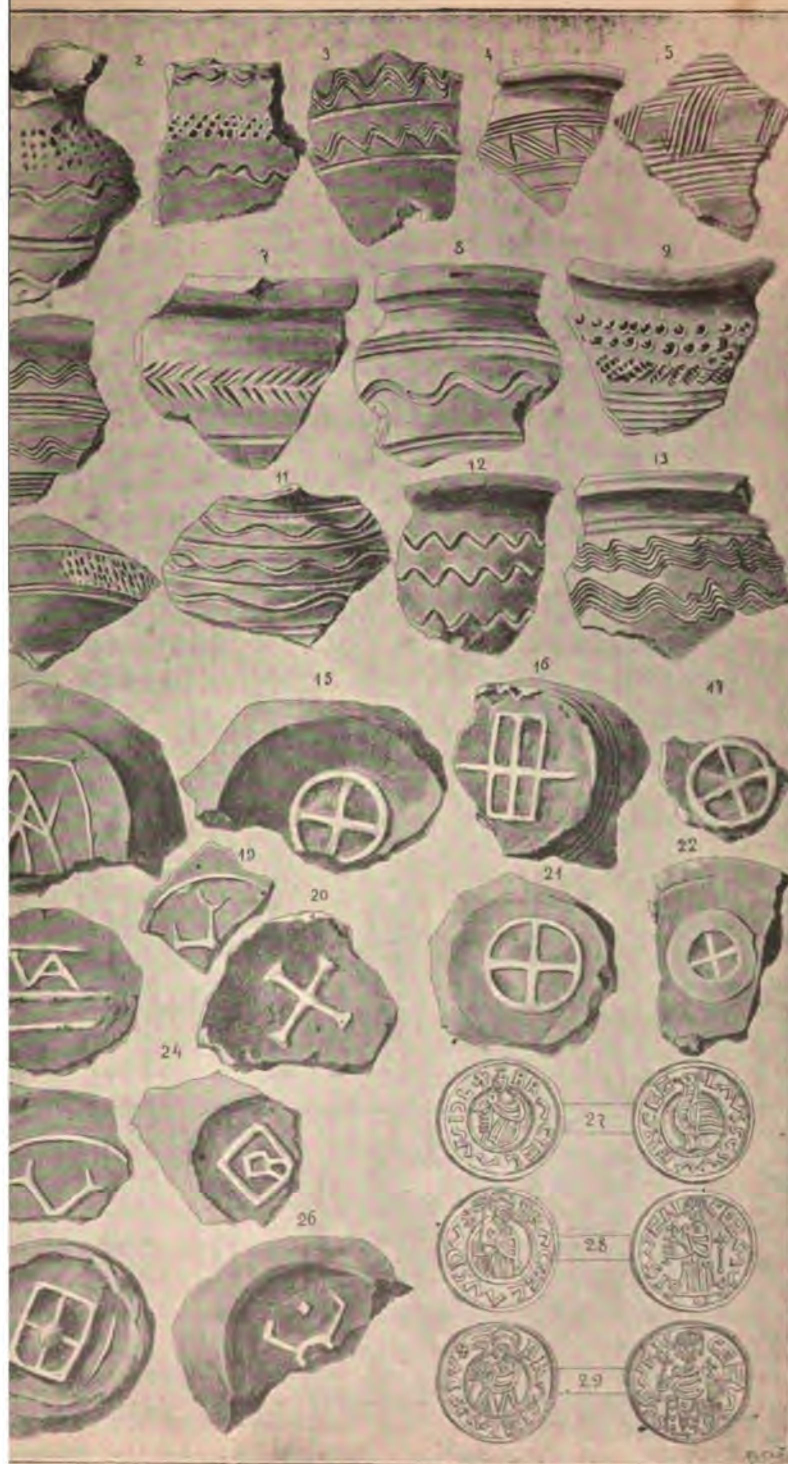
Na sv. Abdona zostřenou radlicí obděláš-li pole, neporoste na něm pýr ani sveřepec; pšenice nebude snětivá, housenky a mušky, zelí ani stromy neožerou. V týž den zostřenou sekerou neb motykou udeř do stromu mroucího; bude brzo úplně suchý.

Valná schůze bude odbývána dne 1./XII. 1889 o 3. hod. v místnosti spolkové v Umělecké Besedě. *Páni členové venkovští*, kteří přejí se volby výboru zúčastniti, račte zaslati vyplněné volební lístky se svou legitimací do 30./XI. jednatelství Společnosti

Starožitnosti Levohradecké. Obr. I.



K I. výroční zprávě „Společnosti přátel starožitností českých“ kreslil P. Socháň.

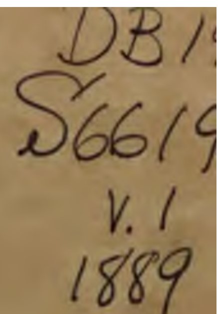


očni zprávě „Společnosti přátel starožitností českých“ kreslil J. F. Hetteš.

Starožitnosti Levohradecké. Obr. III.



. výroční zprávě „Společnosti přátel starožitností českých" kreslil J. F. Hetteš.


DB1
S661
V. 1
1889